

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTETTE 1896-1915

SZABOLCSI MIKSA

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, V. LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM
TELEFONSZÁMOK: 144-30, NYOMDA 92-70
FÉLÉVRE 100.000 KORONA

SZERKESZTI

DR SZABOLCSI LAJOS

„Csak azért megyünk Szolnokra, hogy lássunk és halljunk“

A csongrádi zsidók nem akarnak bizonyítani a főtárgyaláson — A sértettek nem kérnek anyagi kártérítést — „A családnak, gyermekeinknek akarunk visszavonultan élni“ — Wolf Sándor apját nem értesítették a főtárgyalásról — A szolnoki főtárgyalás előestéjén . . .

Szolnok, szeptember 16

(Az „Egyenlőség“ Szolnokra küldött tudósítójától.) Kilenc hónap után megfésülve, megmosdálva a bíróság elé kerül holnap a csongrádi zsidók rettenetes tragédiája. Szabatos kérdések és illedelmes feleletek perrendi formái között fog újra leperegni a nőegyleti véres táncmulatság. A szerencsétlen halottak hozzátartozói, hosszú kint szenvedett sebesültek uj, hivatalos, néven fognak szerepelni. Ők, a sértettek, csaknem valamennyien megkapták a hivatalos értesítést. Szemben ül velem Wolf Miksa, a szerencsétlen Wolf Sándorka édesapja, a csongrádi tragédia legmélyebben sújtott áldozata. Egész bizonyosan véletlen, de szinte sejtelmesen különös véletlen, hogy Wolf Miksa még csak értesítést sem kapott a főtárgyalásról. Wolf Miksát elfelejtette a törvényszéki iroda sértettnek minősíteni. Pedig őt legmélyebben, apai érzésének soha nem gyógyuló fájdalmában „sértette“ a csongrádi bombavető gaztette. Wolf Miksa magától ment el Szolnokra, Vida Sándor dr. ügyvéd, hitközségi elnök kíséretében, aki őt és Krisár gyógyszerészt fogja képviselni a főtárgyaláson. A többi „sértettek“ is képviseltetik magukat. Buk Hermann dr. családját az ügyvéd fia, Buk József dr. fogja képviselni, Groszék a maguk és meghalt cselédjük, a szerencsétlen Nagyjános Julianna képviselőjére Lévai Jenő dr. szolnoki városi ügyész kérték fel.

Mielőtt az igazság mérlege megbillenne, talán nem érdektelen, ha felállítjuk a csongrádi gáztett egyéni és társadalmi „mérlegét“. A három halotton: Wolf Sándorkán, Nagyjános Juliannán és Farkas Balázson kívül a véres bálnak egy örök nyomorékja is lett. Krisár gyógyszerésznek a fél arca eltorzult és lábára, élete fogyláig sánta marad. A többi sebesült a testi szenvedésein már nagyrészt szerencsésen túl van, de Buk Margitka három hónapig súlyosan szenvedett és Grosz Magda — aki a gégéjén sérült meg —

csak öt hónap múlva nyerte vissza a hangját. Lelkileg azonban egyetlen csongrádi zsidó sem gyógyult meg. Csongrád még ma is a hallgatás és a gyász városa, Csongrádon még ma is fásult rezignációban élnek a zsidók és Csongrádon még ma is ugyanaz a légkör veszi körül a társadalmi életet, amelyből a Magyar Király-szálloda szomorú nevezetessége nőtt ki kilenc hónap előtt.

A társadalmi elszigetelés változatlanul fenmaradt Csongrádon. A közhangulat nem javult meg. A városka ugynevezett „intelligenciája“ nem tanult semmit a gyilkos bombától. Az ő világnézetüket nem formálta át a Wolf Sándorka tragikus halála, Nagyjános Julianna és Farkas Balázs tragédiája. Krisár gyógyszerész nyomoréksága az ő számukra nem jelent intő figyelmeztetést. Csongrádon tovább folyik a fajvédelmi jelszó mögött megbújó izgatás és társadalmi méreghintés. Ebben az évben májusban voltak a városi választások Csongrádon. Csaknem valamennyien, akiket összefüggésbe hoztak a tragikus bombamerénnyel, bekerültek a csongrádi városházára, melyet sikerült teljesen zsidómentessé tenni. Kókai János, a bombamerénylet ellenére, továbbra is városatyja. A választásoknál mindvégig jelenvolt Piroska János és a csongrádi polgárság fellebbezése, mellyel a választást megtámadta, ennek a kitűnő férfiúnak a jelenlétét látja egyik főokául, hogy a választások eredménye olyanira egységes szellemet mutat fel.

A városháza zsidótlantítását is olyan módon hajtották végre a csongrádi fajvédők, amely ellen petícióval kellett élnie a csongrádi liberális köröknek. Nevezetesen: pályázatot hirdettek azokra az állásokra is, melyeket eredetileg életfogytig töltöttek be — zsidókkal. Így bukott ki aztán Farkas Mór városi mérnök. Farkas Dezső állatorvos, László Ignác, aki negyedik jegyzője volt a városnak és Dékány Béla dr., aki huszonhét évig volt községi orvosa Csongrádnak,

A csongrádi fajvédők egyébként igen jól élnek. A szabadlábba helyezésük idején állandóan az utcán mutatkoztak, sőt nem is gyalog, hanem — autón. Először fekete autójuk volt, azután bordóvörös, legutóbb ismét fekete. Kedden délután félnégykor még ezen az autón jelentek meg Félégyházán, a Korona-szálloda előtt. Állítólag kereskedelmi kapcsolataik is vannak, csak azt nem tudja senki Csongrádon, hogy melyek ezek a kapcsolatok.

De nem változott meg egyéb sem Csongrádon. A nép továbbra is kitart a zsidók mellett. Faragó nagybirtokosnak — aki az egyetlen ezerholdon felüli birtokosa Csongrádnak — Vida dr. a jogtanácsosa. A legnépszerűbb orvos ma is a zsidó Kiss Dezső dr. Wolf Miksa üzlete változatlan maradt a bombamerénylet után is, sőt a megsérült Reichlinger Jenő üzlete azóta virágzásnak indult és az elsők közé küzdötte fel magát.

A szolnoki főtárgyalás — nem érdekli a csongrádi zsidókat. A nyomozásra és vizsgálatra befolyást nem gyakoroltak, a vizsgálat anyagát nem ismerik. Azt sem tudják: ki fogják-e őket hallgatni, mint tanukat. Legtöbbjüket csak, mint „sértettet“ értesítették. Ugy tudják: tanuként idézték meg Heller Fülöpöt, aki a gáztett után a kávéházban mulatozó társaságot felelősségre vonta és Barna Pirikét, a kis gimnazista-leányt.

— Csak azért jöttünk el Szolnokra, — mondta Vida dr. — hogy lássunk . . .

— És halljunk — egészítette ki Wolf Miksa.

Egyelőre csak ketten jelentek meg, a többiek turnusokban vannak megidézve.

A csongrádi zsidók hallani akarják: mit fognak vallani a gyanúsítottak és a tanuk. Kiváncsiak: hogyan fog festeni az ő tragédiájuk a szereplők és mentőtanuk előadásában. Ők maguk: semmi befolyást nem akarnak gyakorolni a főtárgyalás menetére. Nem fognak semmit

sem bizonyítani. Lemondanak még arról a jogukról is, melyet a perrend a sértettnek biztosít. Egyetlen csongrádi zsidó sem fog pénzbeli kártérítést kívánni az elszenvedett fájdalmakért és azért a rengeteg kiadásért, melybe a sebesültek — hónapokig tartó — gyógykezelése került.

— Nem anyagi érdek hozott bennünket a főtárgyalásra, — mondotta Vida dr. — pusztán a kíváncsiság. Az ügy fejleményei bennünket szintén nem érdekelnék — tette hozzá. — A megtorlás ebben az ügyben nem a sértettek, hanem az államhatalom és a közrend elégtétele. Az a tény, hogy ezt a gaztettet éppen ellenünk, csongrádi zsidók ellen, követik el, a mi szomorú szerencsétlenségünk marad...

Megkérdeztük Wolf Miksát: van-e valami mondanivalója a szolnoki főtárgyalá-

lás előtt. Wolf Miksa lehajtotta a fejét és mélyet sóhajtott.

— Nekem akkor sem volt mondani valóm — felelte fájdalmasan — ma sincs semmi mondanivalóm... Mit is mondhatnék?...

— Mi a bombamerénylet óta megtanultuk — szólta Vida dr. — hogy mondjunk le mindenről, éljünk a családunknak és a gyermekeinknek, ne kívánjunk ezenfelül semmit és legyünk boldogok, ha nem várt bajok és szerencsétlenségek elkerülnek a házunkat.

A csongrádi zsidók a bombamerénylet óta csendben gyászolnak, csak az évfordulón akarnak gyászistentiszteletet tartani a maguk kis templomában.

A gyásznak ezt az érzését — egyedül ezt, semmi mást — hozták el a csongrádi zsidók a szolnoki főtárgyalásra.

„Nem ismerek zsidó kérdést, mindenkinek vallását, felekezetét tiszteletben tartom...”

Ripka Ferenc kormánybiztos nyilatkozata az „Egyenlőség”-nek

Az Egyenlőség munkatársa felkereste Ripka Ferenc dr.-t, Budapest új kormánybiztosát és megkérte: mondja el, mit tervez a mult rezsim által a zsidó lakosokkal, alkalmazottakkal szemben elkövetett igazságtalanságok reparálására? Ripka dr. kérésünkre így válaszolt az Egyenlőség munkatársának:

— Én ezekkel a kérdésekkel nem foglalkozom, de nem is foglalkozhatom. Nem nézhetek vissza a multba, amikor előttem itt áll a jelen a maga ezernyi sürgető problémájával. Megvalósításra vár a programom, amelynek sarkalatos pontja az élelmezés, a megélhetés javítása, olcsóbbá tétele. Ez foglal le teljesen és hatáskörömön kívül is esnék a folytonos rekriminálás. Ez olyan helyzetbe sodorna bele, aminek se vége, se hossza nem volna. Megkezdődnek az örökös politizálás, hadakozások jobbról és balról, ami semmiesetre sem volna hasznára feladatköröm betöltésének.

— De nem is kívánhatja tőlem ezt senki, mert akkor a mult miatt a mai helyzet szanálása jutna kátyuba, holott a cél éppen az, hogy a jelen sivárságain könnyítsünk.

— Valaki már azt a kérdést is intézte hozzám, hogy

mi lesz a zsidókérdéssel?

Csak ismétélhetem, amit az illetőnek is mondtam, hogy

én ilyen kérdést nem ismerek. Én mindenki vallását, felekezetét, származását tiszteletben tartom, s csak tisztességes és tisztességtelen ember között teszek különbséget.

Az előbbieket pedig, már mint programomban is kifejtettem, „legyenek gazdagok vagy szegények, tartozzanak bármely osztályhoz, felekezethez vagy fajhoz, abban a meggyőződésben lépnek át valamely városi hivatal küszöbét, hogy ott megtalálják az igazságot, ha kell, méltányosságát, de minden körülmények között az emberiséges városi tisztviselőt.” Mert én az evangélium tanítását vallom, amely

nem ismer mást, csak szeretetet, megértést, békességet.

Ezuttal is csak azt mondhatom, amit programomban, hogy a város minden

tisztviselőjének kötelessége munkakörében ezt a gondolatot érvényesítenie.

Ez általános érvényű nyilatkozat után a következő három konkrét kérdést intézte az Egyenlőség munkatársa Ripka kormánybiztoshoz:

1. Mi lesz azokkal a fővárosi tanítókkal, tanárokkal és iskolaigazgatókkal, valamint közigazgatási alkalmazottakkal, akiknek zsidó voltak miatt jogfosztást kellett elszenvedniük, akiket megfosztottak existenciájuktól, vagy akiket degradáltak emiatt?

2. Mi történik azzal a letelepedési szabályrendelettel, amely bizonyos felekezetekhez tartozókat ugyyszólván teljesen kizárt a budapesti letelepülés lehetőségeiből?

és végül

3. Minő reményekkel lehetnek eltelve azok az ugyancsak felekezetük miatt méltatlanul mellőzött budapesti lakos magyar állampolgárok, akik a fővárostól valamilyen elárúsítóhelyet, mint például csarnoki mészárszéket béreltek s onnan Wolffék hiveinek térhódításakor kidobták őket; továbbá akik szállítói voltak Budapestnek és a közszállításokból kirekesztettek; legvégül, akik valamilyen engedéllyel bírtak s azt tőlük megvonták?

Ripka kormánybiztos némi gondolkodás után csak ennyit mondott e három kérdésre:

— Ezekkel az ügyekkel, ismétlem, nem foglalkozhatom...

(gy. e.)

Nyílt sebek

Az új kormánybiztos kiáltvánnyal fordul Budapest népéhez. A kiáltvány megállapítja, amit két esztendővel ezelőtt még destrukció volt megállapítani, hogy egy időben Budapesten az izgatás iparszerű foglalkozássá kezdett válni s hogy a keresztény eszme cégére alatt súlyos sebeket ütöttek Budapest testén, melyeknek orvoslása az ország érdeke.

Tudomásul vettük a kormánybiztos ur általános és elvi jelentőségű kijelentéseit, amelyeknek el kellett már hangzaniuk, amelyek már nem várathatták magukra sokáig. Aki tizesztendő háború, forradalom, bolsevizmus és wolffi regime után építeni akar Budapesten, aki meg akarja gyógyítani ezt a várost, ahol minden ötödik halálesetnek tüdővész az oka, ahol több a halálozás, mint a születés, az nem hirdethet gyűlölködést, az csak szeretetet, egyetértést, békét, közös munkát prédikálhat, különösen ha meggondoljuk, hogy e szerencsétlen város lakosainak 30%-a még ma is, a revíziók aranykora után is, zsidó. A gyűlölködés levegőjében azonban nem lehet építeni.

A kormánybiztos beszéde épp ezért nem meglepetés a számunkra. Helyeslően vesszük tudomásul s mindössze egyetlenegy megjegyzést fűzünk hozzá.

Egyetértünk a kormánybiztos urral abban, hogy szeretet, megértés és a munka hozza meg a gyógyulást az ország szíve számára és érdeklődéssel várjuk, hogyan értelmezi az evangéliumi szeretet parancsát a kormánybiztos ur — például — a Zilahy Kiss Jenő által elbocsátott 165 zsidó szaktanítóval szemben, a tanítóvá lefokozott 23 zsidó iskolai igazgatóval szemben, a polgári iskolába beosztott felsőkereskedelmi iskolai zsidó tanárokkal szemben? Sok keserűség ért bennünket, amelyet már nem lehet orvosolni. A fővárosi közgyűléseken súlyos sértésekben volt része a budapesti zsidóságnak. Ezekre a sérelmekre elkésett az ir. De mi lesz azokkal, akik még ma is sinylik a Zilahy-Kiss-éra áldásait? Akiken még lehetne segíteni?

A kormánybiztos a sebek gyógyításáról beszélt. Meg vagyunk győződve róla, hogy nem fog különbséget tenni seb és seb között. Hiszen a szeretet parancsa általános, mindenkire kiterjed és a jó orvos nem nézi: ki a beteg. De a jó orvosnak azt is tudnia kell, hogy nem remélheti olyan test gyógyulását, amelyen nyílt sebek éktelenkednek.

Hogyan lettünk neológok?

Abból az alkalomból, hogy dr. Lederer Sándor ur, a pesti izr. hitközség illusztris elnöke közreadta a tiszta meggyőződés erejével ható tiltakozó közleményét a vallásilag quasi lekicsinylést jelentő neológ elnevezés ellen, nem lesz érdektelen, történelmileg megvilágítani, hogyan kevertek bennünket a „vallásujítók” gyanújába.

Deák Ferenc nagy művének, a kiegyezésnek esztendejében kapta meg a magyar zsidóság a polgári egyenjogúságot. Ez a törvényalkotás nem váratlanul jött. A törvényhozó testület már 1848-ban foglalkozott a zsidók emancipációjának kérdésével. Amikor pedig Bécs felől a 60-as évek elején szabaddb szellők kezdtek lengedezni és a 48-as eszmék hatása alatt a magyar nemzet körében mind erősebben nyilvánult meg a sza-

badelvűség, a haladás szelleme, a zsidóság is nagy felkészülődéssel kezdett berendezkedni arra a korszakos eseményre, mely méltó polgári sorsba fogja juttatni. És ez a felkészülődés volt az első hullámverése az események ama romboló viharának, mely a zsidóság kebelében csakhamar kitört és amely odavezetett, hogy bennünket a vallást veszélyeztető ujítók gyanánt igyekeztek feltüntetni. Mert a zsidóság műveltebb, felvilágosodottabb része, mint a börtön sötétjéből hirtelen a tündöklő napfényre jutott rab, kinek szemét a szokatlan fény elkápráztatja és így hirtelenében nem látja tisztán a helyes irányt, melyben haladnia kell, itt-ott tulzásokba menő, lázas mohósággal igyekezett az új helyzetbe beilleszkedni, azt vélvén, hogy az emancipációra való érdemességét leginkább

azzal igazolhatja, ha életmódjának minden vonatkozásában modernizálódik. Így csapott át a kor szelleméhez igazodni akaró, tetszősebb formákat kereső mohó vágy a vallás terére is, de itt a haladó irányzat gyors irama erős ellenhatást váltott ki a zsidóság konzervatív részénél.

Ez a két irányzat aztán rohamosan táguló szögben távolodott el egymástól. Itt is, ott is a higgadt megfontoltságot a dacos gyűlölködés váltotta fel, és noha valójában csak külső formákban felmerült differenciákról volt szó, az ellentétek időhaladtával a legkiméletlenebb — semmiféle eszköztől vissza nem riadó harccá élesedtek ki.

Ilyen túlfűtött atmoszférában terelődtek együvé a szemben álló pártok az 1868. évi kongresszuson. A fenkölt lelki báró Eötvös Józsefet a legnemesebb intenciók vezérelték, mikor a kongresszus egybehívását elhatározta, de mondjuk csak ki magyarul, hogy *időszűrűség szempontjából* ez nagyon szerencsétlen elhatározás volt. Mert a harci láz még sokkal frissebb, sokkal újabbkeletű volt, a szembekerült két irányzat a még teljesen zavaros eszmék körüli, forró szenvedélyességgel folytatott harca még sokkal perzselőbb tűzben égett, semminthogy a kongresszus békés, megegyezést eredményező tanácskozását remélni lehetett volna. És tényleg az összezapás olyan vehemens volt, a higgadt tárgyilagosság helyett annyira a „csak azért is” csökönyös dacossága dominált, hogy nem következhetett más, mint a magyar zsidóság kettészakadása, ami következtében felekezetiinkre nézve mérhetően anyagi és erkölcsi bajok kuforrása lett.

Az orthodox párt 1871-ben legfelsőbb helyen jóváhagyott külön szervezetet kapott. Erre támaszkodva orthodox testvéreink a már amúgy is elég mélyre vájt szakadékot a rabbiszeminárium kérdésével kapcsolatban

teljesen áthidalhatatlanná igyekeztek tenni azzal, hogy a tárgyban elfoglalt álláspontjuk alátámasztására ekkor vetették fel első ízben a két zsidó felekezet tarthatatlan jel-szavát.

Hogy ez a kiméletlen testvérharc milyen mérhetetlen károk előidézője volt, annak jellemzésére csak egy tény akarok leszögezni: Amíg báró Eötvös József rendezni akarta felekezetiinknek az államhoz való jogviszonyát, mielőtt vallásilag recipiálva lettünk volna, addig gróf Csáky Albin a recepciós törvényjavaslat indokolásában azt mondja: *A vallásnak az államhoz való jogviszonya az önkormányzati ügykörben nyer kifejezést. De mivel a zsidóság különböző alapokon szervezkedett, egyöntetű autonómiát törvénybe iktatni, mikor ehhez az egyöntetűség tényleg nincs meg, teljesen lehetetlen.*

Hogy az autonómia hiánya mit jelent felekezetiinkre nézve, azt, úgy hiszem, nem szükséges részletezni azok előtt, akik felekezeti ügyekkel foglalkoznak. A legjellemzőbb pedig ebben a dologban az, hogy éppen az az intézménynek, a rabbiszemináriumnak, mely a legnagyobb ütköző pont volt a két párt között, első lelkész-nemzedéke tette lehetővé olyan atmoszféra megteremtését, mely az ellentétek letompulásával lassan bár, de állandóan közelebb hozza a pártokat egymáshoz. Mert ennek a nemzedéknek a lelkesei minden igyekezetükkel, tudásukkal, lelkes hivatottságukkal terelték vissza a modern községeket a vallásos életnek abba az irányába, melyet vallási törvényeink részünkre kijelölnek és ha valamikor harci eszköznek jó volt a neológ elnevezés, ma már joggal elmondhatjuk: *Nem vagyunk neológok!*

Székesfehérvár.

Fodor Mór
hitk. titkár.

Elul Palesztinában

Szentföldi impressziók

Tamuz, Ab, Elul... A siralmas emlékü gyásznapok elvonultak, sulyos, sötét fátyollal. Halkul a sirám, csendesednek a fájdalom nyögések és jajveszékélések a *Kotel-Maarabindál*, melyet a *perusim-jámborság* ugyancsak lemetszett a történelem fájáról és önmagáért való, külön vallási mítosszal felruházott szertartásbeli tradíciót csinált belőle. Halkul a sirám, elnéptelenednek az *ole-regel* utjai a hősök sirjaihoz: *Szedzsera* mellett, ahol a feltámadás martirjai nyugszanak, éppugy, mint *Modinban*, ahol a Makkabeusok sirja domborul, csak a sirokra helyezett vesszőből *rögtönzött nyilpuskák* tanuskodnak róla, hogy ott gyászolni és emlékezni is tudó zsidók jártak.

Elul... szélesen válik ketté a gyász komor függőnye és beömlik rajta Elul nyugodt derűje, mely nem bánja már a szemet annyira, mint Tamuz tü-nyilas tűz-zápóra. Elul derűje: az utód büszke és elégedett mosolygása az Ős-Tamuz csodatevő hatalmán és győzelmén. Mert csodálatos varázslat, misztikus erő van Tamuz perzselő tűz-zuhanában, mellyel a természet isteni konyhájának az üstjét fűti, a banán és gránátalma gazdag termését érlelő forrósággal. Elul kristálytisztá széles mosolya: a befejezett nagy munkán való öröm, elégedett meleg tekintet a szüret hónapjai elé. A *messzeségek szinte megnyilnak az emberi szem előtt*; messze, messze ér a pillantás a zavartalan tisztaságu távolba. *Ugy tetszik, mintha teljesen megszűnt volna a távolság*: láthatatlan kezek föltárták a távol kapuit, hogy Elul boldogan tekinthesse át a méztermelő nyár eredményeit, az édes, gazdag termés alatt roskadó föld áldott parcelláit.

A fák, a nomád sátrak, a házak, a tetők, a víz, domb- és homokhullámok körvonalai,

tevék és lovasok konturjai tiszták, élesek; nem mosódnak el a háttérben, nem zavarja a konturokat sem árnyék, sem köd, sem az átizzott lég reszketése. Minden szín külön él, külön virít, mintha ezt ez a hónap hozta volna: *Elul*.

Érik a malaga, olyan hamvassárga, mint a föld, amelyen testesen nyugszik, mert az inda nem bírja el a hatalmas fűrtöt, lereszti hát szépen, óvatosan a földre, mint a fáradt anya a csecsemőt. Hogyan jöttek létre ezek az édes, inynek, nyelvnek, száznak, toroknak kéjes ízt adó csodák? Az őszanyagból, abból a színben hasonló humusból formálta őket valaki, amelyen hevernek. Föld, föld, termőföld, humusz, amelyen profán lábbal járunk, amelyet lábbal taposunk, amelyre könnyünket és verejtékünket hullatjuk, te egyszerű, szürke, sárgás, egyhangú, szóltan, két ujjal szétmorzsolható semmiség, melybe minden szépségünk, minden bánatunk visszahull: föld, föld, te mondd az utolsó áment mindenre és mindenre újra szülhetsz, *miféle érthetetlen erő fészülnek benned*, hogy ennyi szint, ennyi gyönyört és szépséget tudsz felmutatni? Arcal borulok reád, mint nomád ősom a sátra előtt és eltűnődöm fölötted sokáig, kincseidet hámulva, melyeket *Elul-kincseknek* neveznek Adar kincseivel szemben, melyek még pazarabbak, még kábitóbbak ezen a földön.

Elul... A rómaiak ebben a hónapban arattak teljes győzelmet Jeruzsálem fölött s a könnybelábadt szemek, Elul tiszta, a mérhetetlen föltárho láthatárán keresték a menekülés útját... A *Birák könyvét* kezdik olvasni... Az élet és a föld édességével eltelve meditációra hajlik az ember, a bőség gondtalanságában szép álommagvak sarjadzanak benne a lélek, a gond kaszárnyájának ka-

tonája szabadságot kap és olyan most, mint a régi léghajók gömbje, melynek köteleit leoldozták a föld cölöpeiről: könnyedén emelkedik föl s önmagáért járja a magasságokat, a végtelent. *Elul...*

Az esti csöndben hol itt, hol távolabb pukkan a puska lövés. A sakál szereti a malagaszőlőt s mihelyt beáll a sötétség, előkerül rejtekhelyéről és az ültetvények felé igyekszik; a kolonista nyugodtan várja, a kártékony vendég két tüzgolyó szeme hirtelen fölbukkan a kert széles útján, megáll, jobbra fordítja a fejét, balra fordítja, aztán előre szegzi a két tüzes golyót, a kolonista most állához nyomja fegyverét, kis fia némán, összeszorított ajakkal áll mögötte, a fegyver dörren és a két tüzes golyó abban a pillanatban alámerül. Egy negyedóra múlva a kis fiu görcsösen ragadja meg az apja kabátját, lélegzetét ismét visszafojtva, két tüzes golyó ismét felszínre bukkan, néhány néma pillanat, egy durranás és ez is kialszik örökre.

A mirtusz elvirított, a banán termése görnyedten hajlik a föld felé. A cédrusalma haragos és sápadó smaragdját óvatos, barna kezek fogják át. A rózsafák álmatagon, alétlan állanak a felhőtlen tiszta ég alatt: a napsugárral való harcban kimerülve. A csata hős áldozatai, fehér, sárga és alkonypiros rózsaszirmok még temetetlenül hevernek a földön, az első nagy eső sirásóira várva. A pelargónia vérpiros kedélye most is a régi és az *élel, az elérhetetlen vágyak virága* a régi életszomjussággal mereszti halványpiros ajkait a mindenség felé. A fölforrott, a legfelső fokig átizzott levegő nem vibrál, nem remeg már fel-felcsillanó tüneménnyel, le-higgadt, nyugodt a légoceán és nyugodtan, zavartalanul éli minden lény és minden tárgy a maga külön, látszólag önmagáért való életét. Oly nyugodt, békés és elégedett minden. Talán nincs is élet semmiben... Az egész természet hű, de élettelen utánzata a természetnek. Természethű műtárgy az egész mindenség: a bambán heverő teknősbékától az álmos eukaliptuszig — megdöbbentő tökéletességű műemlek: csak éppen életet kell lehellni beléje. Schol semmi mozgás, semmiféle hang, semmi életjel. Elul hangulata ez, Elul visszafojtott lélegzete, mely a tengerről jött; a láthatatlan varázsló a tengerről lépett a földre és két kézzel hintette a béke és az álmódosítás bájporát mindenfelé; a tengerről jött, nesztelenül, észrevétlenül, néhány nappal ezelőtt a „*levana mekadés*” estjén, mely oly érdekes és misztikus a jemeni zsidóknál, amint fehér ruhában, körbe állva imádkoznak és sötét arcukkal egymásfelé hajlongva áhitattal mondják egymásnak: „*Sáalom aléchem!*” „*Aléchem sáalom!*” A hold ott a kertek fölött a meghatódás sá-

Az amerikai világkörűli repülők

megállapították, hogy emberfeletti munkájuk közben egyedül a babkává az az életelixir, mellyel erejüket felszínen tarthatják. Ezért állandóan kéznél tartanak egy thermosüveget ezen erősítő-itallal. A thermosüveg töltése minden leszállásnál első gondjuk.

Meinl Gyula r.-t.

padtságával tekint a hajlongó, rejtélyesen zümmögő csoportra, a bánat és a tünődés hangulatával dallamukban. A hold profilban néz, szemét az imádkozók felé fordítja a nagy messzeség mélyéből. Elhalt testvérünk régi arcképének fakulása mögül tekint felénk a szem ilyen ijedt vigasztalansággal. Milyen különös, hogy ebben az imában, a hold ijedt, dagadó sarlója alatt, mennyire kifejezésre jut *Elul* hangulata és minden motívuma. *Ez az ima Elul gyönyörű prelüdiuma. Elul hónapban leggyakoribb a csillaghullás*, döbbenetes közvetlensége erősen hat a kedélyre és a világproblémán való elgondolkodásra... Ha kisebb vagy nagyobb világok hullanak előttünk a végleges megsemmisülésbe, akkor a mi apró világunk se lehet kivétel azok között a csillagok között, amelyek arra vannak ítélve, hogy lehulljanak, milliárd parányra szakadva, elégve és szerte-

szórva a makrokozmosz világai között. *De ha van egy magasabbrendű szellemi lét, fájhat-e, hogy a földi lét fizikai rabsága és bűnhődése egyszer váratlanul véget ér?*... És ezzel elhintettük a gondolat-magot, melyből kirajzik a meditáció virágos folyondárja, mely végig futja a csodálatos éjszakát... Roppant nagy, sötét azurfonalakból szőtt bura alól nézzük a világűr aranytengerét — mert szikrázó aranyból van az egész világ-egyetem és mi csak a rabság vasrácsán át láthatjuk ezt az aranyvilágot. És a nap, mely bevilágít börtönünk ablakán, feledtetni velünk érthetetlen sorsunkat. Az első sugarak előreküldik színjátékukat, az első sófárvás felhangzik az imaházakban és az ember számadásra fogja önmagát... *Elul* hajnala szeliden derül reánk. Salom, salom!...

Abádi Imre.

»Meghalt 1919 szept. 9-ének rémes éjszakáján«

Tapolca zsidó rendőrbiztosa — Emlék Kell Árpádnak

Tapolca, e nemrég még virágzó, gazdag városka lakói sem érzik kevésbé az idők hatását mint Csonkamagyarország egyéb városai. A megpróbáltatások súlyos láncai között vergődik itt is: iparos, kereskedő, tisztviselő egyaránt.

Összeállt pár ember, egy halott igaz barátai, kivétel nélkül napi munkájuk jövedelméből élő kismemberek s minden nélkülözhető pénzüket feláldozták, hogy szerencsétlen, ártatlanul sirba küldött barátjuknak egy öt megillető, szép siremléket állítsanak. Fáradságot nem kíméltek, akadályok sorozatán verekedtek át magukat, de a siremlék végül is ott áll a tapolcai temetőben.

Fehér márványköből készült az emlék. Egyszerű, mégis megindító, elszomorító. Rajta alig pár szó csupán. Pár szó, mégis olyan sokat mondó:

*Kell Árpád szül. 1881-ben,
meghalt 1919. szept. 9-ének
rémes éjszakáján.
Emeltették a barátai.*

Hüvös szellő borzongatja meg a temető fáit; a virágok rettegve dugják össze fejüket a sírhalmokon s a fájdalmas csendben megszólal a pár szó. Borzalmas és véres történetet.

★

Kell Árpád. Tapolca rendőrbiztosa volt. Tetterős, derék, közbecsülésnek örvendő ember. Mikor a háború alatt, a zúlló, csatákban elvadított s itthon is dühösített duhaj legényeket a csendőrség és a rendőrség együtt sem volt képes megfékezni, akkor esett a nyugalomhoz, közbékéhez szokott tapolcaiak egyhangú választása Kell Árpádra. Szabad-

kozott. De nem akadt erőskező, biztos fellépésű ember kivül a városban, hát vállalták kellett. S rend lett Tapolcán. S mindenki tudta, hogy az áhitott rend visszatért neki köszönheti és hálás volt Kell Árpádnak.

Ő továbbra is *rendületlenül őrködött a város békéje fölött* s rettenetesen akkor is, amikor erre igazán csak a legkevésbéen mertek vállalkozni. A Károlyi-forradalom kitörésekor a minden zabolát lerázott tömeg első pillanatban nem találván, akit keresett, bosszút állott azon, aki éppen eléje vetődött. Megindult a bosszuszomjas tömeg és rabolni és fosztogatni kezdett. Ekkor *nemcsak Tapolcán, hanem a szomszédos falvakban is* — mivel a csendőrök nem bírtak velük — *csak a zsidó rendőrbiztos vaskeze állította meg a lavinát*, amely pusztítással fenyegette a magánvagyonot, minden vallás-különbség nélkül.

S Tapolca megint csak hálás volt. De mit tett Tapolca Kell Árpáért akkor, amikor a kommun bukását követő napokban halálra keresték őt azért, mert a vörös-uralom ideje alatt csakugy teljesítette kötelességét városa érdekében, mint a háború és a Károlyi-korszak alatt tette?

Hagyta, hogy — mint annyi mást — vadállati módon kivégezzék, sőt még a fiát testével védelmező anyját is súlyosan megsebesítsék.

Igaz barátai, tisztelői azonban, akik kitarítottak mellette életében, nem hagyják el őt halála után sem. S elhatározták, hogy halála évfordulóján mindig ki fognak jönni Kell Árpád sírjához, hogy itt az ő martirhalálából erőt, hitet gyűjtsenek az élet küzdelmeihez.

Kósa Lajos.

addig hivei tanácstalanul állanak meg a legfontosabb programpontok előtt. A német nemzeti szocialisták írásban lefektetett programjában ugyanis a zsidókérdés megoldását szó szerint így követelik: „A zsidók és nem németek kiemelése a nyilvános élet minden felelős helyéről.” Ewald Schenk, Hitlerék ifju Méhely Lajosa, azonban a Völkisch-program eme pontjából keserű konzekvenciákat kénytelen levonni. A fajvédő teória alaptételét ő sem tagadja meg: A zsidó vér — mondja — zsidó vér marad, még ha több generáción át keveredik is, vagy ha a zsidó meg is változtatja a vallását.

Keserves töprengés következik ez után, mely kényszerű vallomásnak is beválik és amely kacagtatóan kómikussá teszi az egész „tudományos” antiszemitizmust. Nem kell ehhez egyebet tennie, mint hogy gyakorlati módon gondolkozzék, például, hogy milyen furcsa kavardást hozna, milyen lehetetlen eseteket vetne felszínre ennek az új polgárjognak az alkalmazása. Fanyarul gondol erre a cikk szerzője, de még jobban kétségbeesik, amikor a biológiai rész körül tapogatózik és felsóhajt:

„Istenem, milyen elképzelhetetlen apparátus kellene ahhoz, hogy minden egyes emberen meg lehessen állapítani, hogy keveredett-e a vérébe valamikor, valamelyik őse révén zsidó vér!”

Mi türes-tagadás benne: bizony ez nehéz, sőt igazán megoldhatatlan feladat lenne, amire, ha gondolkozni szoktak volna, a mi Méhelyeink is rájöhetnének. Igaz, hogy a *Deutscher Aar* kis Hitler-palántája sem helyesli ezt; de elintézi a dolgot egy keserű gesztussal:

— Sajnos, az orvostudomány még nagyon messze van attól, hogy ennek a feladatnak megfelelhessen!

Felveti azután az ideát, hogy mi lenne, ha törvényt lehetne hozni a zsidókkal való házasság ellen, hogy ilyenformán mérsékelni lehessen a „zsidó veszedelmet”? „Igen — sóhajt föl — ha az emberek mind jellemek lennének”. Miután pedig az emberek, de főként a politikusok nem jellemek, megállapítja az író, hogy — *ilyen törvényt sohasem fognak hozni. Az államot törvényhozásra nem lehet, nem tudják kényszeríteni, nem marad tehát más hátra, mint hogy az egyedeket kell meggyőzni arról, hogy nem szabad zsidókkal házasságot kötni.*

De nemcsak a vegyes házasságok ellen nem tudnak törvényt hozni az államalak. Nem tudják az államot át egész gyűlöletkomplexumukat sem érvényesíteni. Az állam nem áll oda antiszemita törvényeket hozni, nem marad hát más hátra mint tovább agitálni, tovább rikoltozni apró vidéki lapjaikban és szétküldeni megbízottait a számukra jó talajnak ígérkező országokba, hogy megszervezzék a gyűlölet hadseregét.

Pogány Béla.

Hitlerék bevallják az antiszemitizmus csődjét

A német fajvédő mozgalmat érzékeny veszteségek sújtják utóbbi időkben. Az első nagy csapás akkor érte őket, amikor Adolf Hitler bevonult Landsberg am Lech börtönébe. De akkor még épségben volt a sajtójuk, amely torkaszakadtából, hatalmas hirdetések formájában üvöltötte:

— *Heraus mit Adolf Hitler!*

Am azóta mind csendesebb ez a sajtó, sőt a vezető organumai már el is hullottak. A hatalmasan fejlett német nyomdaipar szégyenci ezek a vidéki külsejű négyoldalas propaganda-lapocskák, amelyek közül való az a *Deutscher Aar* című lapocska is, amelynek egyik cikkével szeretnék itt foglalkozni, mert nagyon érdekes mutatványa az antiszemita „tudomány”-nak.

Beteg vad-antiszemitizmus és külső szo-

ciális máz, amely a nép nyomorát láztatja, az összetevői az ilyen propaganda-újságnak, amely igen élénken emlékeztet a kommun izléstelenül agitáló sajtótermékeire.

Jobbára fiatal, tapasztalatlan és tudatlan emberek írják a lapot, amelynek egyik legfőbb íráncikke, amely az antiszemitizmusról szól, Ewald Schenk urat, egy ifju jogászt vallja szerzőjének. De ez a cikk is tulajdonképpen az *antiszemitizmus csődjének elegikus bevallása*. Amig Adolf Hitler ketekesen üzeni a börtönből:

„Meg kell tanulnotok, hogy szeressétek és megbecsüljétek a fej és kéz munkáját, mert belőlük kristályosodik ki az új német ember, az eljövendő német birodalom”;

Ujjaita marannoszok Oroszországban

(Az Egyenlőség berlini tudósítójától.) Rigát jelentés szerint Szovjet-Oroszországban a marannoszoknak egy új típusa alakult ki. Azokat a zsidókat, akik *nemzeti érzelműek és hitükhöz ragaszkodók* s mégis kommunistáknak kell hogy vallják magukat, nehogy éhen vesszenek, *marannosz-oknak* vagy *anuszim-oknak* nevezik, mint a középkorban Spanyolország és Portugália áll-katolikusait. Főképpen egyetemi tanárok, könyvtárosok, tudósok, tanítók és írók tartoznak ehhez a szektához. Az orosz kommunista-párt most úgy védekezik ezek ellen a titokban vallásos és nemzeti érzelmű zsidók ellen, hogy a tanítói pályára csak kipróbált bolsevistákat és hitetleneket enged, akik „gyors kiképzésben” részesülnek s azután a különféle iskolákban nyerne elhelyezést.

A szőregi csata rabbi-hőse

Schiller-Szinessy Salamon a 48-as szabadságharcban — Az eperjesi kollégiumtól a cambridgei egyetemig

A szabadságharc névtelen hősei közül, kik a tanház csendjét felcserélték a csatamező zajával, méltó helyet igényelhet a cambridgei egyetem világhírű talmudelőadója, az óbudai származású Schiller-Szinessy. Jámor zsidó családnak sarja, aki az óbudai móhelnek, Méirnek volt a fia. Büszke volt családjára, melyet Sabbatai Kohenra, a Sáb név alatt ismeretes Schulchan Aruch-kommentátorra vezetett vissza. Testvéreinél és a kis Vörösvár nagynevű rabbijánál tanult. Barmicva-beszédjével lázba hozza Óbuda tekintélyes gyülekezetének nagynevű talmudistáit. Majd Bátorkeszi nagytudású rabbijának, Tauber Áronnak lábainál ül. Onnan Gyöngyösre megy és a franciskánusok vezette alatt álló gimnáziumban tanul, ahol Ferenczy páter különös ügyet vet az ifjura. A nagy szünetekben jesivákban mélyed el a talmudban. Az egriek nagy hírnévre szert telt érseke, Pyrker László látja el ösztöndíjjal Ferenczy páter ajánlására, hogy a pesti egyetem bölcsészeti fakultásán tanulhasson. Innen az eperjesi evangélikus kollégiumba megy, ahol nemsokára Schmelz hebraista professzor mellett docense lesz a héber nyelvnek, majd meg doktorrá avatása után, mely Jenában 1844-ben történt, rendkívüli tanára lett az eperjesi kollégiumnak, ahol 1848-ig tanított. Közben rövid időn át az eperjesi zsidó hitközség rabbiszkékét is betöltötte.

A szabadság iránti lelkesedése Schiller-Szinessyt elszólította a kollégium csendes falai közül és fegyverrel kezében szolgálta hazájának szent ügyét. Különböző csatatereken fordul meg és jóbarátja Dessewffy

Arisztid, a nemeslelkű martir. Személyes vezetésének jelét Szőregnél adta, ahol Török generális parancsára

50 elszánt emberrel a Tisza hidját az utolsó percben lerombolta.

Sulyosan sebesülve került az osztrákok kezébe, akik Temesvárra hurcolták. Onnan egy hitsorsosa segítségével Triestbe szökött, majd kalandos úton Dublinba került, ahol prédikációival megnyerte a hitközség tetszését. Birminghamban és Manchesterben is rabbiskodott, aztán Cambridgebe megy, ahol az egyetemnek lesz talmudikus előadója. Nagy irodalmi munkásságot fejtett ki és ünnepezt tudósa lett Angliának.

Uj hazájában is figyelemmel kísérte a magyar zsidóság sorsát. Midőn 1883-ban

a tiszaszlári vérvád lázas izgalomba hozta a hazai zsidóságot, Edinburg püspöke — Schiller-Szinessy tanítványa — a Times 1883 január 24-iki számában egy hozzáintézett hatalmas levélben tiltakozott a barbárság e megnyilvánulása ellen.

1887-ben, midőn az eperjesi ősi kollégium a tűz martalékává lett, Schiller-Szinessy nagy gyűjtése nagyban hozzájárult a kollégium újjáépítéséhez.

Nagy irodalmi munkássága mellett a nagy brit encyklopaedia zsidó cikkeivel is szolgált felekezetének. 1890-ben halt meg 70 éves korában hazáknak e messze földre elszármazott szabadsághőse.

Dr. Weisz Miksa
rabbi.

Vacsora helyett a hegyek közt bolyongunk

Würzburg, 1924 szeptember.

A napsugár könnyű mosolyt csókol a gondterhelt arccal siető emberek arcára, smaragd füvek illata zsongott a rétek fölött, a zongorákban vidám kis dalok kacagtak, csak én jártam szomorun, egyedül magános országutak partján. Keserűen gondoltam sorsomra, az életemből kiszakított négy üres évre, s úgy éreztem magam, mint a kultúra kitagadottja, aki elől fukaron zárja be szirmait a tudomány csodavirága. Elhatározásokkal, tervekkel vívódtam: ki tudja mióta, míg végre felkerestem atyámat könyves szobájában. Elsárgult írások, héber föliások között komor homlokkal fogadott, s komor szavakkal szólott.

— Idegen vidékekre vágyódoi, s tudod, szegények vagyunk, nem segíthetlek utadon. Ismeretlen emberek közé mennél, ahol majd megszeged vallásunkat, s félek, elfeleded, mivel tartozol őseid, jámbor rabbik emlékének.

Mégis elmentem, marasztaló kérdés, üres erszény, bizonytalan jövő dacára, elmentem, mennem kellett.

És, hogy ott jártam a gyönyörű renaissance-városban, zugó Majna partján, régi hidak ivén, görbe utcák, erkélyes házak varázsában, azt hittem: szívem szakad meg a vágytól az otthagyt magyar nyár után. Napszínű nagy sárga virágok, kis udvarok, tarka kertek kísértettek mindig. És most megnyitlak előttem a termek, hol Röntgen fedezte fel gyógyító sugarait, ahol Kölliker professzor dolgozott, s ott lehettem végre annyira sóvárgott fizikai, kémiai, anatómiai órákon. De kigyultak néha a lombikok titkos, izzó lángolásokban és jaj, olyan gyakran a napraforgók és otthoni virágok drága színeivel. És voltak még másfajta keserű

váltságok. Jöttek a nagy kétségbeesések, lakbér, tandíjfizetés idején, mikor semmi, semmi remény és a pénzeslevélhordó még véletlenül sem kopogtat nálam. Hány napja már, hogy vacsora helyett a hegyek közt bolyongunk, szegény éhes magyar diákok. Oh, mit jelent ilyenkor egy levél otthonról és mit jelentett számunkra, ha segély érkezett a „Diáksegítő Bizottság”-tól, az Egyenlőség-től és mind a nemesszívűektől, kik nem feledkeztek meg rólunk, s kiknek nevét mi sem fogjuk soha elfeledni.

A zsidók áldozatkészsége elküldötte jószágadóját nekünk s a mi hálás szívünkben megszázszorozódott a zsidó önérték és zsidó valóságosság. Ezen a téren nem volt okuk atyáinknak éreztünk aggódni. Itt olyan környezetet találtunk, ahol a szívekben égnek az ősi hagyományok, a város régiségtárában még középkori emlékeket őriznek. A német egyetemi hallgatók egyesülete, a „Verein jüd. Akademiker” egygyé kapcsolja, testvérré egyesíti egész Németország zsidó tanuló ifjúságát.

De sokszor ültünk éjbenylő órán héber könyvek fölé hajolva s a „Bundesbruder”-ek zsidó költők, vallási kérdésekről beszéltek a lelkesedés, intelligencia szavainak szárnyán. Mesék keltek régmúlt időről, nagy próféták csodálatos életéről, s a lelkünk megtelt áhitatnak bűvös szépségével. Halk álomszönyegen jártunk, orosz mezőkön, hol a kis Bialik tarka pillangókat kergetett, Spanyolországban,

honnan Jehuda Halevi zengette szerelmes dalait, csendes temetőbe tévedtünk, ahol üldözött zsidók, fáradt vándorok pihennek örök vágyódásban a nagy cédrusok, pálma-ligetek után.

Néha besüvitett a szél, remeget a sápadt lámpaláng és fénybe vonta a homállyal takaródzó ódon butorokat. Majd megreccsen a rozszant falépcső, a kapu mellől fekete macska ugrik fel, a holdvilág felhők mögé buvik, ijesztő mennydörgés kíséri botorkáló utjukon a hazatérőket. Némelyik alig tud felkapaszkodni sivar padlásszobájába, ahol megszakadnak a szépséges képek, sötét gondok, könnyörtelen nyomor tanyázik helyettük. A német, svéd, orosz, angol, stb. kollégáknak jókedvűen mondjuk, hogy tanulni minden szobában egyformán lehet, s hogy az evés nekünk igazán nem fontos és elvégre száraz kenyérrel is jól lehet lakni...

Bizony, a tandíjat nem tudjuk kifizetni, küzdünk, nélkülözünk, de ígéretes jövőnk, távol idők vigasza suhan felénk a hegyhátak enyhe fenyőillatában. És némelyikünk talán eléri célját és hazahozhatja tudását, — messze mezőkön gyűjtött mézet — hogy gazdagítsa vele a magyar föld kulturáját, miként a méh gazdája kaptárát, bármilyen barátságtalanul küldte is az küzdelmes útjára...

Adler Mártha

Vadász Lipót

„Egész Izrael siratja a tüzet, amelyet az Ur gyújtott” s amely a magyar zsidóság eme cédrusát hamvasztotta el. Ismét nagy halottunk van, a diszshr helyek egygel szaporodtak. Kiss József mellé immár odakiváncsolt Vadász Lipót is. Az utolsó években keveset hallottunk róla, mert miként az igazi nagyság, nem tudott magának reklámot csinálni. Nem állott ki a piacra, hogy vásáros komédiásként kikiáltssa saját portékáját. De akik ismerték, azok meghajlottak előtte, aminthogy most meghajltak előtte az elismerés zászlaját. Nem ide tartozik: miye volt ő a magyarságnak, a jogászvilágnak, a politikának, Tisza Istvánnak.

Ránk az tartozik: miye volt a zsidóságnak. Gerinces zsidó volt; soha nem szégyellte, nem takargatta, nem rejtegette zsidó voltát. Istent ments, hogy valaha eltagadta volna azt, vagy a szabolcsi humuszból való eredetét.

Sokoldalú műveltsége, nem mindennapi képzettsége, páratlan jártassága a magyar, sőt a világirodalomban képessé és érdemessé tették, hogy az Izraelita Irodalmi Társulat vezető egyénisége legyen.

Ha fájlalnunk lehet valamit, legfőleg az, hogy nem tudtuk előbb megnyerni a mi modern zsidó törekvéseinknek, aki szívében-lelkében mindig a miénk volt. Ha egyet sajnálunk, úgy legfőleg az, hogy nem adatott neki alkalom a magyar zsidóság nem politikai s nem vallási, de legalább felekezeti életével, a magyar-zsidó kultúrával de facto többlet foglalkoznia s ennek eredményeit kortársai és a hálás utókor számára értékesíteni. Ki tudja, hány ilyen értékes etikai és kulturális mellett mentünk el az utóbbi évtizedekben s talán a mi bűnünk, nostrum maxima culpa, hogy e nagy lehetőségeket a kellő pillanatban észre nem vettük, kellően ki nem aknáztuk. Fájó szívvel tesszük le frissen hantolt sirjára az elismerés cipruságát a talmud szavával: „Chaval al di-abdin veló mistakhin”. Nagyjaink legjava ott künn sorakozik a kerepesi zsidó temetőben.

Dr. Herzog Manó,
kaposvári főrabbi.

Különlegességi szaküzlet

haskötők-sérvkötőkben

Budapest, VI., Nagymező-u. 14.

„THERAPIA”

Telefon: 203-57 és 120-43

»Vannak, akiknek kevés az elesett hőseink száma«

168 hős közül 15 a zsidó — A nyírbátori hősök szobrának leleplezése

Szeptember 7-én megkapóan szép ünnepség keretében leplezte le Nyírbátor közönsége a 168 hősi halottja dicsőséges emlékének szánt impozáns emlékoszlopot. A kormányzót vitéz Nagy Pál tábornok, a honvédség főparancsnoka, a kormányt Kállay Miklós főispán, Szabolcs vármegye törvényhatóságát Mikecz István alispán, Erdőhegyi Lajos, Nánássy Andor és Szabó Zoltán nemzeti gyűlési képviselők képviselték. A katonai hatóságok részéről Reviczky László, a vitézi szék kapitánya, Zalán Antal ezredes, dandárparancsnok és nemes Baur Nándor ezredes jelentek meg az ünnepségen.

Heiser Mihály róm. kath. plébános és Kiss Ferenc református esperes fenkölt szellemű avató beszédei után, dr. Lemberger Ábrahám főrabbi emelkedett szólásra, aki ihletett emelkedettségű szónoklatában többek között a következőket mondta:

— Zsidó áldást mondani hivatam ide, hőseink emlékművéhez. Ősi zsidó áldást a láthatatlan Isten szellemében. Annak nevében, ki a tiz ígét kőbe véste, ki a kösziklából vizet fakasztott, ki minden földi áldásnak kuféje.

— Fakadjon belőled — hőseink emlékköve — a Mindenható láthatatlanságának látható, buzgó, dus áldása. Válgék áldást hozóvá minden egyes belűd.

— Hősi nevek viselői, adjátok nekünk ál-

dástok nagy ígését. Hazahívunk benneteket a dicsőség mezejének messzi-messzi álmvilágából.

— Nézzétek, olvassátok le. Innen, itlen az halhatóság: *mindenki ott volt, akit hívott a haza.* Ez a mi soha el nem égő, tüzes ígénk. Ime bizonyosság: a látható nevek — 168 között 15 a zsidó!

— Még sokkal többeket *stratunk.* Nagyon nagy a magyar megosonkítás lelkiekben, hazafiakban is. Igen nagyon leapadt a magyar haza lakossága. Mindamellett *vannak hangadók, kiknek kevés az elesett hőseink száma és kikiáltják: ennyinél többen is lehettek volna.* Ezeknek a bevészt hősi neveknek áldásos ígéje azt zengi, bugja, *aki ekként beszél, az tagadója a nagy magyar föltámadásnak, titkos és hangos magyar bizodalomnak, nagy magyar reménységnek.*

— Mi, hitű, hazafias felekezeti papok, megszólaltatjuk hőseink emlékművének áldásos ígét. Ajkunk templomban, iskolában, családi hajlékban, mindenhol és mindenha ezt ismételtessen imádatladdig, amig mennybéli atyánk megsokasítja és megszorítja megosonkított nyájaink sok-sok millió áhílatos lelkeit, mint az ég csillagait és bőséges malaszijának özönével kipótolja minden veszteségeinket.

Látogatás a rákosi zsidó temető nagy halottainál

Elul havát már az ősz mélabuja aranyozza be a zsidó tradíciókban. A hegyeken a próféta lépked felhőkönköntőseben, kőd ül a völgyek mélyén és a szelid hajlásu dombok lankáján megérett levelek peregnék a földre. Sugas nyarak mulásával hűvös szelek borzonganak a vizek tükrén. Őszi elmulás kísért a tarlóken és a vándor talmudistát költöző madarak hosszú éke kíséri a jegenyés felvidéki utak felett.

A kis falvak behuzódnak a hajnali ködökbe. Kései virradáskor, szürke pilymallatban usznak le a lágy, fehér pászmák a völgyek felé. A víz partján emberek állanak a reggeli magánosságban. Falusi zsidók imádkoznak az őszi hajnalon s a parti füzek lombját szórják a hegyi patakba. Szelichót ideje van, a magábatérésnek, az őszi vezeklésnek, az elmúlásra emlékezésnek mélabus évszaka.

A nagy ünnepek velik már előre fenséges árnyukat. S a hívő zsidó lelki tisztulással, a földi por lerázásával készül fel a nagy napokra, amikor egy évi sáfarkodásáról számot ad Teremtőjének.

Kis falusi temetők, újra látlak titeket. Régi, vörös kövek elfakult betűkkel beszélnek a leltűnt nemzedékekről, a tisztas nagyapákról, akiknek élete itt pergett le végtelen folyamában az idők orsóján. Kicsiny kavicsok felerlenek a régi köveken, az élők kegyelete most rójjá le adóját. Jönnek a falusi zsidó élet alakjai, a sakter, a kocsmáros, a fűszeres, a körorvos, esizmában járnak és némelyiknek még tineses a feje. *Kever abóth*, az atyák sirja, az ősök hantjának látogatása: szent erkölcsi parancs ez a hívő zsidó előtt Szelichót idején.

Kever abóth mélabus hangulata, hol találak itt fel, a nagyváros zugó életében? Fényes temető a rákosi homokban, gyárak és vasutak rengetegén túl, ahová leszürodve, tompa foszlányokban száll csak a millió ember ziháló lélegzete, vajjon tebenned is van-e annyi hangulat, szépség és poézis, mint szülőföldem kicsiny sirtérjében? S magános fa az embererdőn, akinek senkije sem pihen a rákosi homokon, elszórt osontjai azoknak, akik enyémeek voltak, kinek a sirjához men-

nek Szelichót idején, amikor régi pajtásaim fűzfalombot vernek a patak vizébe a vidéki hajnalon?

Ellátogatlam azok sirjához, akik mindannyiunk halottai:

a magyar zsidóság nagyjaihoz.

A rákosi temető a magyar zsidóság pantheonja. Muzeumunk gyermekecipőkben jár még, százados emlékeinknek elenyésző töredékét tudja csak felmutatni. Nem sok idő, csak ötven egynéhány éve, hogy hazánk közéletében szerepet kértünk és töltöttünk be. Ez az

Ötven év vonul el előttünk a rákosi temető kövein,

mert ide tértek meg azok, akik egykor fényt adtak nekünk. Nincs olyan múltja, mint a prágainak, amely 800 év rovátkáit véste fel ciprusaira és a középkori zsidóság életének csodás tükrét adja, nem olyan híres, mint a wormsí, ahová a rabbinikus irodalom örök hőroszai temetkeztek. De nekünk drága és nagy emlékekkel terhes, mint a franciáknak a Père Lachaise, vagy a németeknek a Walhalla csarnoka.

A régi váci-uti temető, amely még a gettó halottait fogadta magába, 1878-ban megszűnt s az ott pihenő híres halottakat, a magyar zsidóság első nagyjait a Chevra áthozatta ide, az új és nehéz pompájú, márvánnyal, ezinnal és virággal ékes temetőbe. A főuton fehér márványlábla hirdeti:

„Az 1848/49. évi szabadságharcban résztvevő honvédek és katonák közös nyugvóhelye.”

Fölötte a judeai oroslán, a harcoló zsidóság ezredéves szimbóluma, alatta vers:

*Zsidó ősök porán, beszédes sir előtt
Örök nagy századok, megálljtatok, redjűk
Ti fontjátok habért s ti mondjátok nekik.
Hogy él a föld; él, virul s szabad hazájuk.*

Kik feküsznek e márvány alatt, nem tudja ma már senki. A hazánknak adott első névtelen hősök, a legendás kis dobosok, a tineses nemzetőrök, a *jesivák bachurjai*, akik *Kosuth szavára elmentek az alföldi legényekkel,*

felrázva a megmozdult földön és elégeve a nemzeti lángolásban. Akkor is szólt a heh-hep sváb honfiak ajkán, budai fajmagyarok bősziillen tiltakoztak az „idegenek” ellen, akik a vörössipkások sorában meghalni mertek. Szinte hallom *Petőfit*, aki a világot átfogó zseni mértőföldeket sodró haragjával mennydörög lapjában e sváb töről pattant vadturánok ellen és látom *Pulszky* Ferencet, e kornak nemes alakját, magyar polihisztort a zempléni őskuriákról, a fehervári kormánybiztost, aki kemény szavakkal percek alatt juhászítja meg a féktelenkedő spiszbürgereket. Rég letűnt idők ezek, a polgári létbe érő nagyapáink első hajnala. S a csillagszórók közül alig van itt és egy-két tanu már: amott kopott, szürke kövön e kornak híres muzsikusa, *akinek halálát Petőfi siratta meg híres költeményében:*

**RÓZSAVÖLGYI MÁRK
meghalt 1848 januárius.**

Nyugodtabb idők jöttek, a megbékülésnek, a munkának, a nemzeti egybeforrásnak tizedei.

Ebből az időből van itt a legtöbb emlék, a magyar zsidóság legfényesebb korából, amikor kiapadhatatlan bőséggel adta nemzetének a nagy elméket, akik együtt a többiekkel, karban és kézben velük teremtettk meg ezeröves történelmünk egyik legszebb korszakát.

Hosszu sorban a mesterek, a tanítók, a pesti hitközség nagy pap-alakjai, akik nagyapáink nyelvét magyarrá nevelték. Héber nyelvű vörös márványkő hirdeti

Izrael Wahrmann

nyugvóhelyét, aki Lévi házából származott és a jámbor bölcsek közé tartozott, akiknek emléke áldás Izraelben. Mindez klasszikus héber versben olvasható a régi kövön, sőt akrosztikonban, ahol a sorok első betűi az elköltözött nevet adják. Mellette sorban a régi temetőből áthozott mesterek héber nyelvű feliratai:

**Simeon David, Oppenheim, Izrael, Brill,
Mose Kanitzer, Benjamin Meisel, Josef
Bach, Izrael Hirsch és Daniel Schwab.**

Igy együtt a pesti hitközség több mint fél-százados múltja néz le ránk e héber kövekről. S az utolsó e sorban:

Adler Ilés,

a nagy elődök méltó utóda a pesti rabbiszeiken.

Itt van a siremlék, melyet

Szabolcsi Miksának,

a nagy magyar zsidó publicistának és tanító-mesternek emelt „Nagymagyarország hálás zsidósága”.

A másik oldalon írók, piktorok és művészek diszsjari. Elvonul előttünk a *liberalizmus korának magyar zszurnalisztikája.*

Megállok *Tábori Róbert*, a mesemondó sirjánál, aki még a *Kammon-kávéház* írói törzsasztalához, a „*Kávéforráshoz*” járt, a liberális Magyarország e híres bohémányájára, ahol az európai kultura vonalába lépő ország ma is viruló sajtója született.

CIPŐK kiváló minőségben

női magas fekete fűzős ... 340 ezer
női magas bagaria fűzős ... 420 ezer
női fekete félcipő ... 250 ezer
férfi fekete magas box ... 370 ezer

Iskolacipők erős, tartós minőségben

Női bőrcipő 260 ezer

Vidéki rendelések leggondosabb elintézése

GullWer Cipőház, Rákóczi-ut 1. sz.

Silberstein Ötvös Adolf emlékére vers hirdeti:

Sok műved fennen hirdeté a Szépet,
A Jó segíté minden földi lépted.
S az Igazat kutatta az, mit irtál. —
A Szépből, hajh, szűken mért neked a Végzet,
A Jóból, hogy kevés vala osztályrészed.
Az Igaz, im' mindent megád — a sirnál!

Most sűrű egymásutánban bukkannak fel a letűnt század magyar kulturtörténetének ismert szereplői.

Acsády Ignác emlékére fekete márványoszlop örzi, Telcs Edéné sirja fölött fehér kőbe álmódott álom szendereg, Zilzer Antal, a megvakult festő elpihent itt miltoni tragédiájával, Tull Ödön festőművész, a nagy illusztrátor is ide tért meg ecsetjével, amely összeforrt a kilencvenes évek poézisével, Reviczky, Komjáthy, Vajda és Kiss József verseivel. És itt pihennek

a magyar újságírás első bajnokai,

a kossuthi és keményzsígoni tradíciók továbbfejlesztői. Fehér obeliszok alatt nyugszik Gelléri Mór, néhány lépésnyire Bródy Miksa, mellette Zerkovitz Emil, odébb Barna Izso és Beer Ágost, az első zenekritikus. Az újságírók állítottak kettős oszlopot Braun Sándornak, az első magyar riportlap alapítójának hamvai fölé, „Az úttörő mesternek a magyar újságírásban”. Külön sorban a magyar zsurnalisztika díszé: Ágai Adolf. Hótišta piramis, rajta éji madár, könyv és toll hirdetik, hogy „gyermeknek gyönyörködtetője, ifju szívek magvetője, férfiak neveltetője nyugszik e néma hant alatt.”

És itt is a nagyok sorának végén frissen hantolt halom: Bródy Sándor koszorúkkal borított, az ősz virágainak hervadó pompájában illatozó sirja. Sokan állják körül, fiatal leányok nézik elmerengve, minttha a friss sir szája ma is még beszélne és a magyar böhémvilág fejedelme még innen — „a négy szál

deszka közül” — is szólna bűbajos meséit.

Az írókon kívül csak úgy futtában akad meg szemem

néhány országos néven.

Itt Báron Jónás, a nagy sebésztanár, Márkus Dezső és Grün József kuriai bírák, Wittmann Viktor, Szily Adolf, Bloch József egyetemiprofesszorok, ott Neumann Ármán, Kelemen Samu, Pető Sándor, Bakonyi Samu országgyűlési képviselők és Vadász Lipót frissen hantolt sirja.

Emlékezzünk meg a legnagyobbakról, akiket utolsó kívánságukhoz híven nem itt, a rákosi homokban, hanem a kerepesi temetőben helyeztek végső pihenőjükre. Ott fekszenek

Kiss József és Goldziher Ignác,

két messzevilágító tornyunk a magyar kultúrmezőn.

Amott túl a dúslombu fákon. történetünknek új parcellái húzódnak. A nagy fények ellobbanásával zord idők süvöltöttek át a nemzet felett. S amiképen egyek voltunk az örömben, összeforrtunk a balsorsban is. Mély, tömött hant sorok jelzik az utját:

a hősi halottak sirjai

vannak itt. Csak egy része azoknak az ezreknek, akik a kárpáti völgyek bejáróiban, az olasz folyók partjain, a lengyel mocsarakban, a délorosz pusztákon és szétszórva a föld minden sarkán, jeltelen sírokban vegyültek el az anyaföld porával, amely nem ismert különbséget ember és ember között.

Radó Aladár, az ifju muzsikusz-szeni, aki az elsők között volt... Csupa ifju élet, 18 és 20 évesek, a magyar Izrael színevirága fekszik itt leterítve. Eléd tűnnek a régi balsejtelmű szláv falugyek és a magyar gránic dacos órállomásai: ez Grodeknel halt meg, a másik Lazarovácnál, vagy Kamionkánál, a harmadik Poporucnál, a Mohilla hegyén, mások a kárpáti hegyeken, Toronyánál,

Terebesen. De mondjatok hát egy helyet is a négy világtáj véröntözött mezőiről, ahol magyar zsidó ne rogyott volna össze a hősi halál testvériségében felavatva! Ti hullagyalázók és ujrófétek, a gyűlölködés új tizigét lobogtatók, ide jöjjetek ki egyszer, az első szórt tizezer e néhány száz sirhantjához, a Kárpátokból, Doberdóról, Galiciából és Szerbiából összeszedett hősi halottainkhoz és halljátok meg az ő néma tanúságtételüket, Álljatok meg e márvány előtt és

olvassátok rajta bevésve az utolsó levelet, amit a halálra sebzett zsidó katona anyjához írt:

„Három golyótól halálra sebezve, utolsó gondolatom a tiéd, drága jó anyám. Vigasztaljon meg a tudat, hogy hazánkért haltam meg!” A levél dátuma 1916 november 22. És alatta a sírkövön: „Elesett 1916 november 24-én. Élt 21 évet”. Éreztétek át az anya fájdalmát és döbbenetét rá, hogy hősök emléke két és anyák fájdalmát mocskoltátok be!

Az utolsó sírok.

Elmultak a háborús évek és új kor köszöntött ránk. Az utolsó hat esztendő. Ennek is megvannak a maga emlékei itt a temetőben. Néma sírok is beszélni tudnak. Kánitz György, a városligeti tó vizéből került ide. Sírkövén ennyi: Meghalt 1920 május 31-én. És külön az Erzsébetvárosi Kör vértanúé:

a nyolc sir

egymás mellett, a „fajvédelem” bombájának áldozatai... Ők az utolsók. A gyepben öltötte már a hantokat, virágpompájuk kétszer nyitott, valamennyi sir fölé díszes emlék is került.

Ünnepek előtt állunk. Enyhüljön meg szívünk, bocsássunk meg az ellenünk vétőknek mi is Elul őszi borujában, az engesztelés napja előtt, nagy halottaink Kever abóthján,

Raab Andor.

Templomülések bérbeadása.

A pesti izr. hitközséghez tartozó templomok és imahelyiségek üléseinek bérbeadása **már megkezdődött.**

A múlt évi bérlők **18-ig** (bezárólag) **gyakorolhatják elővételi jogukat**, míg a múlt évi bérlők által igénybe nem vett ülések **21-től** kezdve fognak szabadon bérbeadni.

Figyelmeztetés!

A Rombach-utcai, a Páva-utcai, a zuglói és a Nagyfuvaros-utcai templomülések az illető templom épületében, a Csáky-utcai és Pannónia-utcai ülések a Csáky-utcai templom (V. Csáky-utca 3.), az Aréna-uti és a Tüzér-utcai ülések pedig az Aréna-uti (55. szám) templom épületében adának bérbe.

A dohány-utcai templom, a Főherceg Sándor-utcai imaház, a Munkácsy-utcai templom, a Wesselényi-utca 44. sz. emeleti templom és földszinti imahelyiség, valamint a Wesselényi-utca 17. sz. alatti imahelyiség üléseinek bérbeadása a hitközség székházában (VII., Sip-utca 12. II. 33. ajtószám alatt) történik.

Valamennyi bérbeadó pénztár naponta délelőtt 9—1-ig és d. u. 3—7-ig működik.

Az ülések iránt szokatlanul nagy érdeklődés mutatkozván, ajánljuk, hogy a bérlésről mindenki idejekorán gondoskodjék.

Budapest, 1924 szeptember 16-án.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

HALÁSZLÉ

Opera Étterem

és Vezeklő-pince étterem

VI., Andrássy-ut 25. szám

Ujonnal átalakítva a téli idényre megnyílt!

Az Opera Étteremben Dandus cigányprímás, a nótakirály muzsikál, a Vezeklőben a bécsi Stim-mungkapelle élén Bubi énekel. Naponta a halászlét és halkülönlegességeket Bucska Péter vendéglős és szakács személyesen főzi. Naponta Bucska-féle ételkülönlegességek lesznek felszolgálva. A félelmetlen külön éttermek állnak a n. é. közönség rendelkezésére, ugyanott zongora és baritalok. Angol Barmester.

Olcsó bulorvásár Nagy választék jöminőségű háló, ebédli, szalagarnitúrák, matracok, szelzonokban és konyhákban Fried-nél Rákóczi-ut 55. (sarok bejáról az Aggteleki-utca felől.) Vidékre szaksz. csomagolás

Férhez adandó leányának paplant addig ne vásároljon, mert mi **Adunk** saját készítményű „Ideal” paplant, igazán jó minőségűt **Minden** kivitelben. És ne hallgasson hangzatos megtévesztő hirdetésekre. Felhívok minden **Leányt** asszonyt, ha paplant akar vásárolni, menjen a szakma legnagyobb paplan gyárába: **Sándor „Ideal” paplangyár, IV., Kármayer Károly-u. 1. Gyár: IX., Üllői-ut 31.**

Budakeszi Pensió Erdő-utca 8. szám

ad elsőrangú, napi 3-4-ös étkezéssel, ellátást 100.000 kor.-ért. Külön szobák, hygienikus berendezés, lekvócsarnok. Közelebbi felvilágosítás kapható

Budapest, Eötvös-u. 17. II. 11. alatt d. u. 2-4 óra között.

Rombach-utcai templomban

férfi- és női ülés bérbeadó.

Czim:

Menczer, Lónyai-u. 19. üzlet.

Havdole és chanuka-

gyertyák legjobb minőségben és legjutányosabban kaphatók

BELICZAY BÉLA mézeskalácsosnál
Budapest, VII., Csányi-utca 3.

Természetes szavatolt tiszta fehérakác-v. aranyárga hárs-

mézet

5 kgr.-os postadobozokban 160.000 K.-ért szállít bérmentve utánvétel mellett: **Méh Kereskedelmi R.-T.**
Budapest, V., Arany János-utca 1/b.

Esőköpeny 350 000 K. Hó-sárcipő legjobb minőségben kapható és javítható
NEUMANN GÉZA Budapest, VI., Nagymező-utca 50 (Desewffy-utca sarok).

Menyasszonyi kelengyék, vászon- és asztalneműk **előnyösen**
Fendrigh Imrénél, IV., Deák-tér 3.

ZSIDÓ LEXIKON

— A szelichák, hajnali könyörgések vezetik be a zsidó esztendő két legszentebb ünnepét, a bűnbánat nagy napjait. A szó maga megbocsátást jelent, a középkorban a Mindenható kegyelmének, irgalmának hívó szózatát hívták szelichá-nak. Tisri-hó két szent ünnepe a bűnbánatnak van szentelve, de már az újévet megelőző napokon is megszólal a hívők bocsánatért esdő könyörgése. A Misnah tanúsága szerint azonban más ünnepnapokon is, pl. Aszóró be-Tévész napján, Tiso be-Avkor, Eszter böjtjén s más, az egész zsidóságot érintő katasztrofális napok fordulóján is mondtak ilyen könyörgéseket. Az istentisztelet imarendje eredetileg az illető alkalomra kiválasztott és megfelelően csoportosított bibliai paszuszusokból állott, később bánatos karakterű pijut-ok járultak hozzájuk s az egészet szelichának nevezték. Mivel azonban Isten neve általában „Baal haszelichoth vecha-rachamim” („A megbocsátás és könyörület ura”), a bűnbánati könyörgéseket „rachamim”-nak vagy „rachamaniyoth”-nak is hívták. A szelichák szerzői azonban rendszerint nem élnek ezzel a szóval, mert a megbocsátás csak Isten jóságos adománya, hanem imáikat „bakkasah”-nak, „techinna”-nak vagy „tachanun”-nak nevezik, amelyeknek közös értelme: könyörgés.

A legrégebb szelichák igen egyszerűek voltak. Egyikük, a „Mi se-onoh” a böjtnapok imarendjében fordult elő, az „El-melech-jausév” és az „El-erech-appajim”, Isten 13 attributumának bevezetője, a „Somer Jisz-roel” pedig belekerült a mindennapi imába. A középkorban azonban külön szelicha-irodalom fejlődött ki: a böjtnapok, amelyeken a nép hangosan vallotta meg bűnét és könyörgött Isten bocsánatáért, kész alkalomként kínálkoztak a hitbeli poézis kivirágzására és sokban emlékeztettek a korábbi zsoldárirodalomra, mert mindegyikükben a zsarnoki elnyomás, szenvedés, számkivetés panaszos szavai csendültek föl, mindegyik az élet hiu semmisségét kesergi; azonban a szelichák a környező népek — szíriaiak, bizánciak, arabok — mértékes stílusában vannak írva, míg a zsoldárokból a metrika hiányzik. A vers külső technikája persze idők multával egyre fejlődött: figyelemmel voltak a mondatok számára, arra, hogy a vers egyes szakaszán ugyanegy betűvel kezdődjenek s viszont a strofa végén álló szó megisméllődjék a következő szakasz elején. Ezután következtek a rimes szelichák azzal a kombinációval, hogy az egyes szakaszok kezdőbetűi az abécé betűinek feleltek meg a normális vagy megfordított sorrendben, némelyik pedig az arab „kasidah” módjára egy rimet csenget végig az egész kompozíción. A két-háromsoros szakaszok neve „senijah”, illetve „selisijah” volt. A szelichák elkészítésében utóbb egyre jobban dominált a mesteri technika: Isten nevének

kezdőbetűi fonódnak bele a kezdősorokba, másszor pedig a szerző neve olvasható ki belőlük akrostichon-formában.

A tiz bűnbánati nap szelichái anyagban rendkívüli változatosságot mutatnak: vannak köztük buzdító tartalmuak (tokachot), olyanok, amelyek Izsák áldozatával foglalkoznak (akedah), vagy amelyek a zsidóság üldöztetésén keseregnek (gezerot), amelyek a tiz mártir halálát írják le és könyörgéseket tartalmaznak (techinnoth). A buzdító tartalmu szelichák szerzői részben ismeretlenek, de Salomon ben Juda, Gersom b. Juda Meor ha-Golah, Simeon b. Izsák nevei ránkmaradtak. Az Izsák áldozatáról szóló szelichák majdnem mind német vagy francia eredetűek: szerzőik közt szerepel többek közt a bonni Efraim ben Jakob, Joel Halévi, David ben Samuel Halévi és mások. A római császár parancsára kivégzett tiz zsidó mártir emlékét megörökítő és a tiz bűnbocsánati napon elmondott szelicha neve „Szelichoth Aszóróh Harugé Malkusz”: szerzőik közt megtaláljuk Saadja Gaon, Eliezer b. Nathan és Efraim b. Jakob nevét. A szelichát mint műfajt Európa valamennyi nyugati államában szeretettel művelték és vérbeli költők, mint Gabirol, Juda Halévi, Mózes és Abraham ibn Ezra valóságos remekekét alkottak. Jellemző, hogy francia, olasz, görög, német nemzetiségű szerzők 250 költővel és 1200 darabbal szerepelnek, a spanyolok öten — 1000 pijutot alkottak.

KURIÓZUMOK

A ZSIDÓK UJKORI TÖRTÉNETÉBŐL

Napoleon »zsidó parlamentje«

I.

I. Napoleon császár 1806 május 30-án hívta össze a francia birodalom „zsidó parlament”-jét. A megyefőnökök a zsidó értelmiség, főleg a papok és a tekintélyes kereskedők köréből választották ki a képviselőket. A tulajdonképeni Franciaország, továbbá Elzász-Lotharingia és a szomszédos német tartományok megyéiben 74 képviselőt választottak. A császársághoz tartozó Olaszország (Velence, Turin, Ferrara stb.) szintén elküldte követeit, úgy hogy a parlament megnyitásakor 112 delegátus ült össze.

A képviselők sorából kimagaslott Abraham Furlado (Bordeaux), Beer Isaac Beer (Nancy) és David Sinzheim, a frankfurti rabbi. Furlado a szefárdok képviselője volt, régi voltairianus és girondista, inkább francia, mint zsidó. Az elzászi képviselők tréfásan azt mondogatták, hogy Furlado a Szentírás Voltaire műveiből ismeri. Mégis őt választották a gyűlekezet elnökévé, mivel ő volt a legkülönb szónok és politikailag fegyelmezett, iskolázott elme. Az askenázek legjelentősebb képviselője Isaac Beer, a zsidó ügynek ez a lelkes harcosa volt, a mendelssohni iskola híve, aki arra törekedett, hogy a zsidóság és a modern, fölvilágosodott szellem között kiegyezést hozzon létre. A parlament ülése előtt Beer azzal a fölhívással fordult a zsidókhoz, hogy a kormány szándékait mozdítsák elő és különösen a tökések figyelmeztette, hogy a váltóadósságok behajtását egy évre függesszék föl a falvakban

Az ujonnan beérkezett különleges

ősz kelmeék

gazdag színárnyalatu választékát ajánlja megtekintésre a

divatújdonosságokat

érdeklő közönségnek

BINÉT ÉS BARNÁ

különleges divatkelmék áruháza

V., Deák Ferenc-u. 18 (Adria-palota)

és tartózkodjanak mindenféle hitelüzléstől. Szmheim rabbi teljesen ortodox érzelmű volt, de módját tudta ejteni, hogy vallási elveinek merevségéből engedjen, ha a politikai viszonyok ezt úgy kívánták.

A parlament e három vezéregyénisége mellett tudásukkal és érdemeikkel föltűntek: Michael Beer, Európa első zsidóhitű államügyésze, Rodriguez író, Segre olasz rabbi, de Cologna és Nepi. Az egyik császári biztos véleménye szerint a „zsidó parlament messze túlszárnyalta a tömegek színvonalát, olyan gyülekezet volt ez, amely emelkedett felfogásával és nagy tudásával tűnt ki. Ezek után — mondotta az üléseken résztvevő biztos — lehetetlen megtagadni a zsidó nép létjogának elismerését”.

Napoleon parancsára az államtanács három titkárát küldték ki a zsidó parlamentbe: Molé grófot, a zsidóság nagy ellenségét, a fiatal Portalis-t, a kultuszminiszter fiát és Pasquier-t, aki a zsidó parlament működését emlékirataiban megörökítette. Hivatalosan az volt a feladatuk ezeknek a biztosoknak, hogy a császár kérdéseit és a gyülekezet válaszait közvelítsék, — lényegében a tanácskozás menetére igyekeztek befolyást s ha kellett, nyomást gyakorolni, hogy minden a hatalmas uralkodó akarata szerint történjék.

Mikor a képviselők Párisba érkeztek, a megnyitó ülést 1806 július 29-re, egy szombati napra tűzték ki. A hagyományokhoz ra-

gaszkodó képviselők élénken tiltakoztak a szombat szent napjának megsértése ellen. Minthogy azonban a kormány részéről éppen az a kérdés volt kiélezve: vajjon a birodalmi zsidóság hajlandó-e engedelmeskedni a felsőbb parancsnak, elmaradt a nyílt tüntetés és a magasabb cél kedvéért hajlandó volt a parlament szombaton ülésezni. A gyülekezet színhelye a párisi közszínház volt, amelynek kápolnáját nagyeremmé alakították át. Molé főbiztos mondta a megnyitó beszédet. Az udvarias szölamokon keresztültört a rossz szul leplezett gyűlölet.

— Mindenki ismeri itt azokat a célokat, amelyekért öfelsege kegyes volt összehívni ezt a gyűlést. Tudják önök, hogy hitfelekezetüknek több tagja olyan magaviseletet tanusított, amely panaszra adott alkalmat s a panaszok a trón magaslatáig is eljutottak. A panaszok jogosaknak bizonyultak ugyan, de a császár megelégedett azzal, hogy a baj elharapódzásának gátat vet és azt a kívánságát fejezte ki, hogy önök adjanak neki tanácsot a bajok elhárítását illetőleg. Öfelsege azt kívánja önöktől, hogy franciák legyenek és tisztán önöktől függ, hogy ezt a nevet elfogadják-e vagy pedig érdemellenekké válnak a viselésére.

A beszéd után, amely inkább fenyegetés volt, mintsem üdvözlés, a császárnak a gyülekezethez intézett tizenkét kérdését olvasták föl.

Katasztrófa fenyegeti összes jesiváinkat

Összeült a magyarországi orthodoxok nagygyűlése — Az Orthodox Központi Iroda vészkiáltása

Csonka-Magyarország jesivái és Talmud-Tóra iskolái a szomorú gazdasági viszonyok folytán katasztrófális helyzetbe jutottak. A magyar orthodoxia vezetőit szeptember 17-re nagygyűlésbe hívták e tárgyban és amikor e sorok napvilágot látnak, már meg is kezdték tanácskozásukat.

Az Orsz. Orthodox Központi Iroda a következő felhívást bocsátotta ki a nagygyűlés tagjaihoz:

A rendkívül súlyos gazdasági viszonyok, a mindjobban emelkedő árak válságos helyzetbe sodorták vallási intézményeinket és főleg Talmud-Tóra iskoláinkat és jesiváinkat. Talmud-Tóra tanodáink képtelenek a szükséges tanítói kart a mai viszonyok követelte fizetésben részesíteni. Egymásután kénytelenek országsszerte ez iskolákat bezárni. Egyes kisebb hitközségekben máris megszűnt a gyermekek talmudtóra-oktatása. A közép-hitközségekben is az ügy szervezatlensége miatt legminimálisabbra kellett redukálni a tanerőket, így a gyermekeknek csak kis hányada nyerhet oktatást, ezek is csak Ivrit és Chumist tanulhatnak, de már Talmudig és tovább nem juthatnak.

A jesivák állapota még sivárabb. Már régebben megállapították bölcseink, „vigyázatok a szegény gyermekekre, mert ezekből lesznek a Tóra-tudósok”. Nos, ezek a nagyobb részt szegény szülők gyermekei frekventáltak és frekventálják hazai jesiváinkat anélkül, hogy a szülői háztól még a legcsekélyebb támogatásra is számíthatnának. A háborúelőtti rendes viszonyok közt ama hitközségek és környékei, hol a jesiva iskolák voltak, nemesszivőségükben egy kis megerősítéssel előteremtették jesiváik fenntartási szükségletét. Ha néha mutatkozott is egy kis hiány, segítséget találtak a nagyobb hitközségeknél és a Központnál. A

háboru után is a viszonyok rosszabbodásával amerikai nemesszivű hittestvéreink nyújtottak telemes segítséget. Ez azonban, sajnos, egyelőre megszűnt és itteni hitfeleink kereseti forrásai megszükültek, részben teljesen kiapadtak, így katasztrófális állapotba kerültek összes jesiváink.

Ha nem történik azonnal és legsürgősebben a legnagyobb erőfeszítés mellett mentési akció, akkor a küszöbön álló téli idényre a hazánkban lévő jesivák legnagyobb része kénytelen kapuit bezárni és a tanítást be- szüntetni.

Mi még az utolsó percben ismételtlen halatjuk intő szavunkat, felekezetünk vezetőköreink a sor, hogy a védekezésre sorakozzanak, a felelősség azokra hárul, akik még továbbra is indifferensen távol maradnak.

A Mindenható áldása és segítsége kísérelje a szent Tóra érdekében kifejtendő működésünket.

Budapest, 5684 Elul hó (1924 szeptember hó).

Hitrokoni üdvözléssel

Az Orthodox Izraelita Központi Iroda:

Hartstein Lajos
tanácsos.

Frankl Adolf
elnök.

OLCSÓ LENDAMASZT

Étkezési és kávé asztali készletek

Damaszttrükközök és damasztvászon

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig.

Vendéglősöknek, kávé-
soknak árendéremény!

Hartmann

Belv.: IV, Dalmady
Győző-utca 6. sz.
v. Sarkantyus-utca

Megközelíthető Városház-utca és Semmelweis-utca felől

Paróka,

„Sixtus” védjeggyel. Minden hölgynek szenzációs! Minden színben és fazonban azonnal kapható
PÜRCHER ÉS FRITSCH UTÓDA Fritsch Vencei

hölgyfodrász és
hajművészeti műtermek
Budapest, V., Dorottya-utca 1. sz. (Gerbeaud-palota).

Adonáj! *)

Adonáj!

Tiéd a fény és a homály,
A Kárpát bérce és a rónatáj.
Minden, mi él,
Téged dicsér;
Előtted hajlong
És jiszgadalt mond
Minden fűszál és zümmögő bogár.

Adonáj!

Te vagy urunk alatt és fönt,
Ki éltet ad és sirba dönt,
Ki porba sujt és fölemel,
Holtakba új lelket lehel.
Te vagy, te vagy, Mindenható,
Bánat után vigaszt adó.
Tiéd a könny és a mosoly,
A napsugár s felhőgomoly,
Tiéd a fény és a homály,
Dicsőség szent nevednek,

Adonáj!

Heves Kornél.

*) Szerzőnek sajtó alatt levő „Istenes Könyvem” című művéből.

SENZÁCIÓS

SZÖRME-

UJDONSÁGOK
ÁRBAN
MINŐSÉGBEN

ELKÁN GYULA

VII., KÁROLY KÖRÜT 19.

35 Lira

és 50 lira között kaphat teljes penziót (szobával együtt)

ABBAZIA

Pension Breinernél

Legszebb nyári tartózkodás gyermekeknek
lábbadozóknak és rekonvaleszcenseknek.

Tengeri fürdő a penzió közvetlen közelében
Október-november-december-január hónapokban

mérsékelt árak.

A tengerparton a leggyönyörűbb helyen hatalmas modern palotában,

Az őszi főünnepeken istentisztelet az
abbaziai hitközség új templomában.

Tessék e hirdetésre hivatkozni!

Prospektust kívánatra ingyen küld
az igazgatóság.

Megnyílt!

B u d a p e s t l e g o l c s ó b b

szövet- és selyem-divatáruháza

Szombat és ünnepnap zárva. VII., Erzsébet-körút 34. (Royal Orfeummal szemben)

A jó szemlőveg

okleveles látszerész

IV., FERENCIEK TERE 2.
V., FÜRDŐ-UTCA 7.

Cimre ügyelni! Ebédlők, hálók, szalonok, matrácok, garnitúrák, egyes butor-
daratok legolcsóbban. **Horovitz**
asztalosmester butorraktára Baross-utca 19.

בשר' נרמה BAROMFI

a közeledő ünnepekre naponta friss vágásu,
elsőrendű áru a legolcsóbb napi árban
kapható: Szegál Miksánál, V, Visegrád-u. 19/B.

Telefonhívó 104-98 A Budapesti Orth. Rabbinate
felügyelete alatt álló üzletében

Telefon után is felveszek rendeléseket és
legpontosabban házhoz szállítom.

Modern butorszalon
állandó nagy kiállítása

Teljes lakberendezések

Üllői-ut 14 és Baross-utca 11. sz.

Cégtulajdonos: Gáspár Nándor
Szabad megtekintés!

Kereskedők, szalonok és hölgyek figyelmébe:

Sirohi és Braun műhímző specialiták, ajour, fehér-
nemű és ruháztatás ipari vállalatVIII., Népszínház-u. 45. Telefonhívó:
József 42-79.Ruhahímzést művészi ízléssel, saját terveink és divat-
lap szerint személyesen készítünk. Előnyömd. RajzműteremBUDAPESTI TOVÁBBKÉPZŐ TAN-
D FOLYAM ÉS NYELVISKOLA

polgári vagy négy középiskolát végzett leányok
számára. — Modern módszer. — Mérsékelt árak.
Mária Valéria-utca 10. szám

MÉZ, la, garantált, tiszta; mák és
dió **legelőnyösebben**
Schimmelnél, Szondy-utca 42/c

סופר

Kohn Samuel סופר aus Jerusalem verkauft
תפילין מיוחדים לצורכי ציבור und vertrieht
alte תפילין für gemässigte Preise, Dob-u. 10, part. 7

Harcéri temetés

Az alexiniei katasztrófa után orosz föld-
ről Galiciába szorult vissza az 51. honvéd
gyalog-hadosztály. Törzsünk Zalosce község-
ben volt elhelyezve, amelyben meglehetősen
nagy a zsidók száma, minek folytán a köz-
ség a legérdekesebb megfigyelési alkalmat
nyújtja arra, hogy a zsidó lakosság szor-
galma a kis lengyel falut hogyan emeli vá-
rossá, hogyan teremti kereskedelmet, ipart,
szóval kulturát beléje.

Alig helyezkedtünk el, beszól hozzám Pol-
gár Lipót főhadnagy.

— Kérlek, bajtárs, a Gaje-Rostocki melletti
egészségügyi intézetben egy fiatal zsidó had-
nagy fekszik holtan.

— Ki az a hadnagy?

— Nem tudom, nekem is úgy hozták hírül
az imént. Ugy értesültem, hogy Gaje Zarudán
akarják eltemetni a görög-katolikus temető-
ben. Talán át lehetne hozatni a siut ide, Za-
loscéra, itt van zsidó temető is.

— Köszönöm, tüstént intézkedem.

Hivatalosan ugyan nem az én dolgom volt,
de zsidó tábori lelkész nem szolgált a had-
osztálynál s azért én egyszerűsággal meg-
kértem a bajtársakat, közöljék velem,
ha zsidó katona elesik, hogy azután, ameny-
nyire a harcéri helyzet megengedi, a temetés-
ről gondoskodjam s elmondjam az elesett
bajtárs sirján a „kadiš” imát. A parancsnok-
ság azután egészen természetesen találta,
hogy keresztény bajtársak holttestét is én
hozzam le a tűzvonalból és temettessem el
biztos helyen a front mögött, amit persze, az
én bátor lelkű cimborámmal, dr. Hoffmann
Dezso főhadnaggyal együtt mindig készsé-
gesen megtettünk.

Lóra ültem és kivágtattam az egészségügyi
intézetbe. Ott feküdt szegény fiú, sápadtan,
némán, örökre lehunytt szemekkel. Mellén,
nyitott zubbonyán az ezüst vitézségi érem,
az ő tulajdon véréből áztatott szalagon. Fia-
tal, kedves arcára mosolyt csókolott a halál,
mintha aludnék. De az a lösebb, amely a
homlokán tántorgott, nagyon is hangosan
mondotta az igazat.

A főorvos-főnök azután kérésre
megmondta, hogy az elesett bajtárs neve:
Inselt Viktor hadnagy, Győrbe való, tényleg
zsidó vallású. A mellette keservesen sirdo-
gáló tisztiszolgája pedig elmondta, hogy
áldottlelkű, arany szívű fiú volt. A százada el-
helyezése közben az ellenséges rajvonlat
kémlelte tábori láncsövén keresztül, de az
alacsony lövészárokból az egész felső teste
kilátszott. Hiába figyelmeztették, kérték, nem
hallgatott a szóra. És csakugyan homlokán
találta a lövés...

Bejelentettem az orvosfőnöknek, hogy a
halottat az 51. hadosztály tisztikara temeti
el Zaloscén. A sirra helyezendő jel céljára
ne keresztet, hanem egyszerű táblát készít-
tessem. Azzal vágattam vissza a hadosztály-
hoz, jelentést tettem a vezérkari főnöknek,
Takátsy Györgynek. Éppen a térkép fölé ha-
jolvá dolgozott, mélyen elmerülve. Jelentem
az esetet.

— Ki az a hadnagy?

— Inselt Viktor.

— Ilyen nevű tisztje nem volt a hadosztá-
lynak. (Takátsy fejből tudta az egész had-
osztály tisztikarának a nevét.)

— Ugy van. A balszárnnyunkon tuli csapat-
testhez tartozott, de azok most meg nem
közelíthetők.

— Jól van, öregem, add meg az elesett
bajtársnak azt a tiszteletet, ami csak lehet-
séges. A zenekart és a törzsszázadot rendel-
kezésedre bocsátom. — Azzal megszorította
a kezemet és rám nézett azokkal a meleg szem-
mekkel, amikből annyi nobiles érzés sugár-
zott felénk. — Szép főled, — folytatta, —
hogy ezt a fáradságot önként magadra ves-
zed és örülsz, hogy az elesett zsidó bajtár-
sak is megkapják azt, amit a vallásos kegye-
let előír.

Ezek után Polgár főhadnaggyra hívva az
ügy világi részeinek elintézését, felkerestem
a Chevra előljáróját. Kértem egy ingyen sir-
helyet és mindent, ami a temetéshez szüksé-
ges. A zenekart és egyéb külső díszet mi ma-
gunk hozzuk el.

— Minden meglesz, őrnagy ur, — mondja
a chevra előljárója, — csak papról nem tu-
dunk gondoskodni. A mienket elvitték, a leg-
közelebbi papi község pedig nagyon messze
van. Csak egyre kérem, tessék a zenekart el-
hagyni, ... hiszen tetszik tudni, őrnagy ur...

— Rendben van, nem hozzuk a zenekart.
De a taharáról sem tudok gondoskodni. Nem
lesz ebből baj?

— Nem lesz baj. Aki háborúban harc köz-
ben esik el, azt szabad eltemetni tahara nél-
kül is.

Most az előljáró leánykái fogtak körül. —
Szabad nekünk is elmenni arra a temetésre?

— Hogyne szabadna. Talán ismerték?

— Nem, sohase láttuk. De zsidó tiszt
volt... és hát mi érettünk is ontotta a véré.
— És két könnyesepp árulkodott elő a leány-
kák szemeiből.

Meghatva tértem a szállásomra. Egy óra
mulva betoppant hozzám a Chevra előljárója.

— Tisztelt őrnagy uram, a zenekar miatt
jöttem...

— De hisz megmondtam már, hogy nem
viszem ki!

— Hiszen éppen azért! Arra akarom meg-
kérni, hogy tessék mégis kihozni a zenekart.
Tetszik tudni, tegnap itt egy keresztény tiszt
temettek el és arra kivonult a zenekar is.
Nem akarjuk, hogy a zsidó tisztet kevesebb
tisztület érje... hiszen tetszik érteni...

— Jól van no! — mondtam mosolyogva.
De a fejemet teszem rá, hogy ezt a meggon-
dolást az előljáró ur két kis leánya köny-
yezte elő.

Két óra mulva megérkezett a koporsó. Egy-
szerű szekér hozta, de köröskörül tüzködve
frissen levágott fenyőgallyakkal. A koporsót
felerészben a magyar nemzeti színű, másik
fele részben egy fekete-sárga zászló takarta
el. A koporsón a megboldogult kivont kardja,
meg a sapkája. A chevra elnökének háza
előtt nagy csoport várt reánk. Az összes
zaloscei zsidó hívek kivonultak, ünneplő
díszben. Péntek délután volt. A férfiak prém-
mel szegett bányosy fővegen, vagy husz
fiatal leány frissen szedett virágcsokorral,
amivel elborították a koporsót.

A menet megindult. A koporsó előtt a meg-
boldogult tisztiszolgája viszi a fejfát. A ko-
porsó után a díszszakasz, a hadosztály ki-
vonult tisztikara és a zenekar, játszva a
gyászindulókat. A koporsót vivő szekér körül
a zaloscei zsidók. A menet találkozik kato-
nákkal. Feszés „vigyázz!” állásban tisztele-
nek és azután — csatlakoznak a menethez.
Végül már alig lehet belátni a végét, amint
a zaloscei fő partján végigkigyózik.

Egyszerre iszonyu dörrenés hangzik fel,
utána nyomban egy második. Egy orosz re-
pülő észrevette a nagy tömeget az ország-

Ujdonság! „**BARBIN**” késnélküli borotváló-por Ujdonság!
Szagtalan, kellemes, olcsó. Kér-
jen mintául egy postacsomagot.
Gyártja: HUNGÁRIA VEGYÉSZETI GYÁR Budapest, VII., Wesselényi-u. 21. Tel.: J. 93-35.

Motorok, árammérők, szerelési anyagok, csillárok

legelőnyösebb beszerzési forrása

Általános Gázizzófény és Villamossági Rt.

Budapest, VII., Vörösmarj-utca 5.

Fiókok: VIII., József-körut 44. sz. ♦ VIII., Baross-utca 52. sz.

VÉTKEZIK,

ki nem a **BACK**-féle
kóser étteremben étkezik

Budapest, Hajós-utca 12
Opera mögött.
Telefon: 142-39.

uton, két bombát dobott ránk. Szerencsére nem okozott bajt, csak a koporsót kísérő leányok sápadtak el ijedtségben. Pár perc múlva heves gépfegyverropogás hangzik fel a közelünkben. A mieink adták vissza az üdvözlőt az orosz repülőnek.

— No lám! Még díszütet is kapott szegény Insett hadnagy!

Nagysokára a temetőhöz értünk. A zalos-cek már jóval előbb kiemelték a koporsót és kézben vitték a sirhoz. A sirnál az ősz chevra-gabe elmondja az „El mólé rachamim” imát, Insett hadnagy eltűnik a sir mélyében, én pedig a sir szélére állok és elkezdem: „Jiszgadal, vejizskadás, semé rabbó...”

Harsány vezényszó: „Imához!” A temetőn kívül megcsendül a Himnusz s a hátam mögött térdre omlik egy sereg keresztény katoná. Imádkoznak...

Végzek az imával. A térdelő keresztény bajtársak bánatosan emelkednek fel s a menet hazaindul.

Pár hét múlva olvastuk a „Rendeleti Közlöny”-ben, hogy ő felsége az ellenség előtt hősi halált halt Insett Viktor hadnagynak a katonai érdemkeresztet adományozta.

Dr. Gábor Gyula

H I R E K

— Dr. Benedict Henrik tanár kiténtetése. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a kormányzó dr. Benedict Henrik egyetemi nyilvános rendkívüli tanárnak, a pesti izr. hitközség kórháza igazgató-főorvosának az egészségügyi főtanácsosi címet adományozta. Ez a magas kiténtetés méltán kelt közmegeledést az egész országban. Dr. Benedict Henrik 29 éve folytat orvosi gyakorlatot s a múlt évben ünnepelte első decenniumát annak, hogy a pesti izr. hitközség kórházának főorvosa lett s 1914 óta tölti be ezen kórház igazgatói tisztét. Ez idő alatt a hitközség kórházának tudományos szintjét arra a magaslatra emelte, hogy ma nemcsak az országban, hanem a külföldön is az első-rangu gyógyintézetek közé sorolják. Dr. Benedict Henriket egyéni kvalitásai a magyar orvosi kar legrokonszenvesebb tagjai egyikévé tették. Elsősorban a szegény betegeknek él s gyöngédsége és önzetlensége szinte példátlanul áll. Munkálkodásának tudományos értéke közismert. Hosszú sora az orvostudományi dolgozatoknak, melyekkel az orvosi irodalmat gazdagította, már régen reá terelték a közfigyelmet s a klasszikus magyar orvosi irodalom termékei közé sorolt műveire a legmagasabb elismerés hangján hivatkoznak külföldön is. Elismerte mindenkor a budapesti egyetem orvostudományi kara is, mely őt 1908-ban magántanárrá habilitálta s 1914-ben a rendkívüli tanári címmel tüntette ki. Dr. Benedict Henrik személyében az új aera alatt az első zsidó hitű orvos érte el az egészségügyi főtanácsosi méltóságot. Általa tehát a pesti izr. hitközség kórházát és magát a zsidó felekezetet érte méltán megérdemelt elismerés. A kiténtetés alkalmából kedden délután lelkes ünnepélyt rendezett a zsidókórházi orvosi kar szeretett és tisztelt főnöke, dr. Benedict Henrik tiszteletére. Dr. Alapy Henrik főorvos a vezetése alatt testületileg megjelent orvosi kar nevében melegen üdvözölte az ünnepeltet, aki meg-

hatott szavakban mondott köszönetet a kar-társak szeretetének eme megnyilatkozásáért. Az ünnepélyen az orvosi karnak sok kiválósága s az ünnepeltnek számos tisztelője volt jelen.

— Tizenhat a „tízezer”-ből. A marcali izr. hitközség szept. 8-án avatta fel az anyahitközség és kerülete hősi halottai emlékére temploma előcsarnokában elhelyezett díszes emléktáblát. Tizenhat derék hittestvérünk aranyba foglalt nevét örökíti meg ez a tábla. Mindnyájan vérünk ontásával Isten legnagyobb adománya: életük feláldozásával szolgáltatták bizonyítékát hazájuk iránti hűségüknek. Neveik: ifj. Berger László, Fürst Sándor, Greiner Sándor, ifj. Löwy Lajos, idősb Löwy Lajos, Löwy Jenő, Róna Ernő, Sonnenfeld Dezső, Szabados Jenő (Marcali), Blumenschein Ferenc (Nemesvid), Kohn Imre, Wirth Vilmos, (Balatonszentgyörgy), Frischmann Izidor (Csákány), Grünbaum Manó (Tapsony), Roth Miksa (Szakácsi), Friedrich János (Nemesvid). Az emlékmű felavatási ünnepén felekezeti különbség nélküli egybegyűlt nagyszámú közönség áhitattal halgatta dr. Winkler Ernő nagykanizsai főrabbi hazaszeretettől áthadott ünnepi beszédét. Könnyekig meghatva, a gyászoló hozzátartozók zokogása közben hangzottak el dr. Somogyi Béla marcali ügyvéd, volt népf. századosnak az emléktábla előtt elmondott szavai. Mindenkit könnyekig meghatott az elesett hősök egyikének leánykájának, Szabados Annusnak szavalata is.

— Dr. Max Kopfstein. A németországi zsidóságnak fájdalmas gyászja van: dr. Max Kopfstein, beutheni főrabbi hirtelenül meghalt. Az elhunyt főpap, aki tanulmányait a würzburgi egyetemen végezte, már zsenge ifjkorában feltűnt kiváló szónoki tehetséggel. Temetése híveinek óriási tömegét gyűjtötte egybe egész Felső-Sziléziából. A templomi gyászszertartáson Beuthen hatóságainak és hivatalainak vezetői is résztvettek a főpolgármester vezetésével, valamint a katolikus és evangélikus felekezetek papjai, a Hindenburg-gimnázium tanári testülete, tömérdek zsidó felekezetű egyesület képviselői stb. Hitközsége nevében dr. Rosenthal rabbi bucsuzlatta.

— Gimnázium-avatás és böjtnap. A munkácsi mizrachisták augusztus 17-én tartották meg az új héber gimnázium alapkövetelési ünnepélyét. A munkácsi orthodox Beth Din ez alkalomból héber- és zsongón-nyelvű tiltakozást bocsátott ki, amelyben böjtot rendelt el az alapkövetelés napjára.

— Az óbudai Chevra-Kadisa szeptember 7-én tartotta rendes évi közgyűlését. Az évi jelentés a zárszámadás tudomásulvétele és a felmentvény megadása után a közgyűlés örömmel vette tudomásul, hogy a nagy áldozatok árán létrehozott Aggok Háza építkezése befejezéséhez közeledik és remélhetőleg még a folyó év végéig, vagy legkésőbb a jövő év elején átadják rendeltetésének. Az Aggok Háza mellé jegyzői lakást építenek.

Baromfi kizárólag félegyházi, naponta, friss napi áron kapható. Saját olvasztású friss libaszir
Büchler és Szántó VII., Klauzál-utca 34. ♦ ♦ ♦ Telefonhívó: József 31-44.

Facsillárok, állólámpák, falikarok, selyemernyők legolcsóbban a készítőnél
Schiller Nándor VI., Szondy-utca 37/a

Ha szép akar lenni!

Használd Góg-léle kozmetikai cikkeket. Hajszálak végleges eltávolítása villannyal. Arcmasszage jutányos bértelben. Fagykezelések. Email borogatóvíz (ráncok ellen) egyedül elárúsítója
GÁOG-KOZMETIKA, MUZEUM-KÖRUT 13. Telefon: J. 102-87.

Fehér, fekete és minden elképzelhető színű és formájú
file kalapokat és tompokat
olcsó napi áron ajánlok.
Széles választék minden színen, nagy választékban.

Alakítok **Festek** **Tisztítok**
Löwy kalapgyár, IV., Párisi-utca 3
Olcsóeladás tisztviselőknek és kereskedőknek
(Teleki-tér sáros) alatti gyárhelyiségünkben
A város bármely részéből érdemes időnőni bevásárlás végett.

KOCH TESTIVÉREK
öltözködési áruház
Károly körút 26

Feltűnő olcsó árajánlat!

AZ ÁRAK EZRESEKBE ÉRTENDŐK!

Bőrkaabát „Nappa”-bőr 1400	Ölöny min-den alkalomra 850
Női bőrkaabát minden színben 1800	„SMITH” az új átmeneti és téli kaabát 1100
Női köpeny francia velour, minden színben 1200	Gazdászkaabát 950
Autó és sport térli és női köpeny és bunda.	Téli kaabát at-lasín béléssel 1800
Férfi és női gumi esőköpenyek 1200	Férfi és női szőrmehakacs 1800
	Divatmadrag 320
	Cégünk szabadalma a „Féligkészöltöny” mely 2 óra alatt mérték szerint elkészül 1200

Poloskát irt garanciával fest, takarít
STRASSER VIII., Aggteleki-u. 3.
Telefon: József 124-80

Vidéki urhölgyek figyelmébe!

WEINER ANNA női divattermében, VI., Podmaniczky-u. 61, I. 11 a legelegánsabb angol és francia ruhát, köppenyt és kosztümöt 2 nap alatt megkaphat, modell után, hozott anyagból is

Gyártja: **HERCZEG GÉZA**
veg. gyár Rt. Ujpest.

SIRKÖVEK a legolcsóbb árban kaphatók
Adler J., Bpest, Károly-körút 7

BUTOR Hálók, ebédírók legolcsóbban
Hartmann asztalos-mesternél VII, Hernád-u. 22

Hangszerek, gramfonok, hanglemezujszerek engedményes árban

Hangszer-otthon
Fekete Mihály
hangszerkészítő-mesternél
Budapest, József-körút 9. szám.

Meghalt

Divat- és Textiláru részv.-társ. Budapest,
VII., Dohány-utca 68. sz. Telefon: József 143-50.

Az egész országban

köztudomásu, hogy
szép selyem- és
szövetanyagokat
csakis

Szőllősi és Kálmán
selyem- és szövetáruházában lehet vásárolni
Budapest, IV., Najó-utca 18. (Sütyő-u. sarok.)

TELEFON:
104-76.

— A gyöngyösi zsidó hősök. A gyöngyösi hitközség elöljárósága szept. 21-én délután 1/3 órakor leplezi le a *harminchat* gyöngyösi zsidó hősi halott nevének és dicsőségének megörökítésére a templomban elhelyezett művészi kivitelű emléktáblát.

— Az Omike programja. Az Omike és összes intézményeinek elnöki tanácsa dr. Baracs Marcel elnöklété alatt tartott legutóbbi igazgatósági ülésében dr. Weiller Ernő alelnök-főtákar az Omike mind a kilenc intézményének most megkezdendő őszi programját ismertette. A Mensa-Academica, mely dr. Buday-Goldberger Leó, dr. Wittmann Mór és Stern Samuné elnöklété alatt működik, szeptember 22-én nyitja meg kapuit 300-400 diák részére. A felvételi bizottság Somogyi Lajos elnöklété mellett már megkezdte működését és a szegénysorsú diákoknál a beiratkozási és vizsgálati díjakról is gondoskodik. Dr. Stein Emil pénzügyi elnök és Dános László főpénztárnok jelentései szerint a Mensa fenntartása közel egy milliárdot igényel és ezt az összeget társadalmi adakozások után kell összehozni. Dr. Weiller Ernő főtákar széleskörű propagandát indított és a megértő hittestvérektől egymillió koronát kér egy diáknak egy egyetemi félévre való eltarthatására. Az Omike Kulturothtona Vészi Józsefné és Székely Ferenc elnökök vezetésével mellett működik és az idei tél folyamán a fővárosban és a vidéki nagyobb helyeken számos nyilvános előadást fog tartani, az egyetemi ifjúság részére pedig különböző tudományos előadásokat tart. Az Omike Tanoncotthonai a főváros minden kerületében okt. 1-én kezdik meg működésüket. A 9 Tanoncotthon élén Meitner Dezső, Moskovics Emil és Klein Gyuláné állanak és ezek az otthonok valóságos kulturmissziót végeznek, mert ezekben a főváros kereskedő- és iparostanoncai nyernek közismereteket és vallásérkölsi kiképzést.

— Halálozás. Nagy gyász van a somorjai hitközségnek. Meghalt Róth Hermann ottani kereskedő, Róth Sámuel sátorlajaujhelyi főrabbi édesatyja, jámbor életének 73. évében. A megboldogult igen népszerű volt Somorján. A felvidéken el volt ismerve mint nagy héber tudós és istenfélő. F. hó 5-én halt meg s ugyanaznap, pénteken temették el a tejfalui régi temetőben (így kívánta ezt a nagy halott még életében) a világhírű Rabbi Dóvid Bisztricz mellé. A végtisztességen, mely a somorjai templomban folyt le, jelen volt a város apraja-nagyja. Az üzletek a temetés ideje alatt zárva voltak. A koporsó közelében lévő előzőleg „Mikvé”-ben voltak, így rendelte ezt el az ottani főrabbi: Weisz Hilál. Gyászbeszédet tartottak: Weisz Hilál somorjai főrabbi, ki az elhunyt érdemeit találó héber citátumokkal domborította ki s magas szárnyalású beszédével teljesen magával ragadta a nagy néptömeget. Utána fia, az *ujhelyi főrabbi* bucsuzott az apától zokogó szavakkal. Utoljára Tauber Áron ottani fakeskedő beszélt elcsukló hangon, siratva a kort, mely tudósait és jámborait elveszti.

az az idő, amikor drágábban adtak részletre, mint készpénzért. Vegyen kedvező részletfizetésre férfi- és nő ruhaszöveteket, selymeket, batisztokat, vásznakat, sifonokat, kanavászt, férfi- és női fehérneműeket, harisnyákat, nyakkendőket, szmirna- és perzsaszőnyegeket a

— Kántor-próba. Fialat, bimbózdó tehetség mutatkozott be csütörtökön délután a dohány-utcai templomban nagyszámu, meghívott közönség jelenlétében. Weisz Sándor volt operaénekes, aki a pesti izr. hitközség több kitünőségének biztatására tért át a kántor-pályára, mutatta be készségét — határozott sikerrel. Gyönyörű, lágy tenorja, behizelgő előadóképessége és fejlett énektechnikája főleg a főünnepi istentisztelet-részek interpretálásában érvényesült hatás-sal. Dicséretére válik mesterének, a kitünő Lazarus Adolf tanárnak, akinek avatott vezetése mellett pár év múlva a legkiválóbb kántorok közé küzdheti fel magát.

— Telket a lágymányosi zsidó templomnak! A lágymányosi zsidóságnak ma még nincs temploma. Csupán kis, szűk imaháza van, amely alig képes a hiveket befogadni és amely nem elégítheti ki a lágymányosi zsidóság vallási érzületét. Elsősorban telekre van szükségünk a templomhoz. A telek megszerzéséhez pedig pénzre! Lágymányosi zsidó hittestvéreimhez fordulunk, akik minden igaz, nemes ügyből kivesszik részüket. Zsidó templomot akarunk! Erejéhez képest mindenki tegye meg a magáét, templom nélkül gyengébbek vagyunk, mint templommal! Templom nélkül gyermekeink meg vannak fosztva a zsidó vallási szertartások belső talmától, bibliai szépségétől. A mi templomunkban akarjuk kérni az Urat, a mi Istenünket, hogy fejünk fölött oszlassa szét a fellegeteket és a mi templomunkban akarunk hálát adni az Urnak, aki kivezetett minket Micrájimból, a rabszolgaság házából! Krámer Adolf.

— A törökszentmiklósi zsidó hősök. A törökszentmiklósi izr. hitközség a világháborúban elesett hősi halottjai emlékének megörökítésére szolgáló márványtábla leleplezésekor f. évi szeptember hó 21. napján, délelőtt 11 órakor a hitközség templomában ünnepélyt rendez.

— A „Titen Emesz” egyesület vezetősége ez uton hívja fel a hittestvérek figyelmét a főünnep alkalmából, VI., Szerecsen-u. 11. sz. a. levő templomára. Az egyesület rokkant zsidó iparosokat és családjaikat segíti, szegény gyermekeket ruház fel.

— A törökbálinti zsidók temploma építkezésére Hirschler Mór telket ajándékozott. Kéri a hittestvéreket, támogassák őket, hogy már épülőfélben lévő imaházukat telő alá hozhassák.

— A külföldön nyomorgó magyar zsidó főiskolai hallgatók segítésére Bencze Mór és Krausz Gézané Óbudán Báron Ármán és Neumann Janka szept. 7-iki eljegyzésén 245.000 koronát gyűjtöttek és az Egyenlőség útján juttatták rendeltetési helyére.

— Siremlék-avatás. Néhai Strausz Zsigmond ny. tanítónak — ki 44 évig volt a tápolcai izr. elemi iskola tanítója — sírkövét 1924 szeptember 21-én délelőtt 11 órakor fogják a család, az elhunyt tisztelői, volt tanítványai és barátai a rákoskeresztúri izr. temetőben (17. szakasz, 27. sor, 22. sír) ünnepélyesen felavatni.

— Embervédelmi tanfolyam. Babona ellen küzdeni, körmegeelőző munkát végezni, meglevő betegséget gyógyítani, — husz év óta végzi e munkát az *Ingyentej egyesület*. Ez elvnek hódolva, hirdeti Deutsch Ernő igazgató-főorvos folyó év októberében kezdődő negyedévi tartanú, az embervédelem minden részletkérdésével, de különösen a csecsemők és gyermekek ápolásával foglalkozó elméleti és gyakorlati tanfolyamot. A tanfolyamra beiratkozni lehet hétköznapiokon d. e. fél 11 — fél 12 óráig az Ingyentej egyesület Iza-bella-utca 42. szám alatti irodájában.

— **Házasság.** Dr. Eulenberg Salamon udv. tanácsos, a pesti izr. hitközség kulturszociális osztálya előljárójának és neje, Fischer Arankának fia: *István*, szept. 21-én déli 1/2 12 órakor vezeti oltárhoz a dohány-utcai templomban Nagy Sándor és neje, Susiczky Julia leányát, Klárit.

— **Aranylakodalom.** Aszterbaum Adolf és neje szeptember 10-én ünnepelték házasságuk 50 éves évfordulóját Szerencsen ünnepség keretében, mely alkalommal összegyűltek gyermekeik, unokáik és jóakaróik és meleg ovációban részesítették a jubilánsokat. A jubilánsok este vendégül látták jóbarátaikat és jóakaróikat, mely alkalommal a szerencsi főrabbi ékes szavakkal üdvözölte az aranylakodalmas párt.

— **Hymen.** Frisch Salamon Békéscsaba, eljegyezte Schwarcz Bertuskát Hajdunásárról. (Minden külön értesítés helyett.)

Braunfeld Szerént, Braunfeld Ferenc nagykorúsi főkantort leányát eljegyezte Rosenbergtől Zoltán Miskolcra.

Grünfeld Hermann Sárospatakról eljegyezte Rubin Cilikt Mezölaborcra.

Breuer Terikt Tiszafüredről eljegyezte Kohn Dezső Sárospatak. (Minden külön értesítés helyett.)

Özvegy Holländer Ferencné leányát, Juliskát (Bonyhád), eljegyezte Bokor Ferenc (Szeged). (Minden külön értesítés helyett.)

— **Klein Ella** zongoraművésznő, a gödöllői főrabbi leánya, nagysikerű hangversenyt rendezett a fümei Európa Hotel nagytermében. A koncert műértő publikuma valósággal ünnepelte Schumann Carneval-jának Chopin praeludiumának és Liszt rapszódiajának művészi avatottságu előadása után.

— **Bőrcipők,** férfi-, női- és gyermek, valamint bakancsok legjobban beszerezhetők az Unió cipőgyárban, Budapest, VII., Dohány-utca 16. Telefon: József 126—41.

— **Köszönetnyilvánítás.** Szeretett jó férjem elhalálása alkalmával kifejezett részvényt nyilatkozatokat hálásan köszönöm. Özvegy Grosz Ignácné, Medgyesegyháza.

— **Barmicva.** Rosenberg Sándor, a Gschwindt-gyár Rt. igazgatójának 13 éves István fiát szeptember 13-án avatta fel a páva-utcai templomban dr. Hevesi Simon főrabbi, aki megkapó szónoki szépségekkel gazdag beszéd kíséretében vezette be a nagy reményekre jogosító ifjút a zsidóság nagy közösségébe.

Yes porcellán-puder — örök időkre — a legjobb puder a világon.

— **Köszönet.** A VIII. ker. körzeti templomban, szerény működésem 25 éves évfordulója alkalmából az „Egyenlőség” és zsidó testvéreim szeretetüknek számtalan jelével halmoztak el. Rajtam is megvalósult a midrasi bölcsék mondása: „Aki fut a dicséret elől, azt előbb-utóbb eléri mégis a tisztelet”. Elsősorban Istent áldom a zsol-tárossal: „Nem szünik meg ajkam az Urnak, Istenemnek mindenkor hálát rebegni, hogy meg hagyta érnem a felejtethetetlen szép napot. Aztán igaz szívből fakadó köszönetet mondok az Egyenlőségnek, valamint dr. Lederer Sándor hitközségi elnök urnak, a rabbi uraknak és mindazon testvéreimnek, kik elismerésüket igénytelen közéleti tevékenységemre pazarolták. Buzdításul szolgál ez nekem a jövőre. A megnyilatkozott szeretet ad erőt, hogy az öregséget és a testi gyengeséget is elnyomva, életmet továbbra is vallásomnak és embertársaimnak szenteljem. Budapest, 1924 szept. hó. Schwarcz Bernát templomelőjáró.

— Az Angol-Magyar Bank igazgatósága közli, hogy tegnap tartott ülésében elhatározta, hogy az intézet rendkívüli közgyűlését október 4-ikére hívja egybe. Együttal az igazgatóság az intézet elnökéül Krausz Simont választotta meg.

— A pesti Chevra Kadisa a nagyünnepek alkalmával székházában istentiszteletet tart, ahol még kaphatók imaszékek.

— **Idejekorán gondoskodjunk templomi üléseinkről!** A pesti izr. hitközség templomai és imahelyiségei üléseinek bérbeadására vonatkozólag lapunk mai számában közölt hirdetményre annak hangsúlyozásával hívjuk fel olvasóink figyelmét, hogy az idej szokatlanul nagy érdeklődésre való tekintettel, mindenki idején gondoskodjék ülés-bérletéről.

MAGYAR ZSIDÓ SPORT

Rovatvezető: DR. FODOR JÓZSEF

Vízipóló mérkőzés. VAC—MAFC 1:0 a VAC javára. Ez a győzelem rendkívül értékesnek tekinthető, miután a VAC-nak legifjabb tagjai mérköztek az ellenfél harc-edzett csapatával.

A VAC vivószaosztályának sikerült a legjobb vivómestereket szerződtetni: Santelli, Bay Girolamo, Lukács, Krudy és Perényi mestereket. Ily nagyszámu és elsőrangú mester mellett minden beiratkozott vívó alapos és gyors iskolához jut. Vivóórak mindennap este 7—9 között, Wesselényi-utca 44. sz. alatt.

A magyar-osztrák válogatott footballmérkőzésen Fischer, mint tartalék-kapus és Grosz II, mint tartalék-fedezet képviselték a VAC-ot.

A vízipóló-bajnokságban a VAC az 5-ik helyezést ért el.

A vízipóló-szövetségi díj vasárnapi mérkőzésén a VAC—MUE 5:2 arányban győzött a VAC.

N A P T Á R

Vasárnap, szept. 21., elul 22. (Szelichosz), hétfő 23., kedd 24., szerda 25., csütörtök 26., péntek 27., szombat 28. — **Heti szidra:** Nicovim (M. V. 29. f. 9. v.—30. f.). — **Háftoro:** Szosz oszisz (Jezs. 61. f. 10. v., 62. f., 63. f., 9. v.). — Szombat bejövetele 5 óra 50 perckor, kimenetele 6 óra 30 perckor. V., VI. Perek.

A szerkesztésért felelős:

Dr. SZABOLCSI LAJOS

Felelős kiadó:

GÁSPÁR MÁRK, igazgató

Előfizetési árak: Egész évre 200.000 korona, félévre 100.000 korona. Jugoszláviában: egy évre 400 dinár. Romániában: egy évre 800 lei. Amerikában: egy évre 5 dollár.

Jugoszlávia részére vezérkénviselet: „Kurir” Kosztics Sándor és Schwimmer Béla hírlapterjesztő vállalat Szabadka, ahol Jugoszlávia részére kizárólagos joggal előfizetések és hirdetések felvételnek.

Hajszálakat „Miracle” arcról, karról végleg kiirtja felelősséggel Pollák Sarolta, Andrassy-út 38, I. hajlettávolítószert szétküldése utasítással. — **Speciális szempókurák.** Szépség-ápolás, szemülcslítés. Kvarz-fénykezelések. (Prospectus.)

Szenzációs poloskairtás 14 drb novuszgyertya teljesen kiirtja még a petéket is. **Világszabadalom!** Zelmanovits drogeria Wesselényi-utca 36.

Gyógyulást kereső

reuma-, ischiás-, idegesség-, ütőérelmeszesedésben szenvedők gondos és sikeres szakkezelésben részesülnek

Dr. Réh Béla

főorvos

elektromágneses gyógyintézetében

Budapest, VII. Vilma királynő-út 11. Tel. József: 26-24. Értjen prospektust.

BUTOR

hálók, ebédők, konyhák, sezlónok, matracok stb. legjutányosabban kaphatók Klein és Fülöp cégnél, Vörösmarty-u. 23. (Szombaton zárva)

IDEI LISZTET

legolcsóbban, a legjobb mal-mok gyártmányát, házhoz szállítva

TELEFON: 53-96.

FÖLDES SÁNDOR

lisztkereskedőnél

Budapest, VI., Szondy-utca 14. vásárolhat.

Az Általános Önszegélyző (ZION) Egyesület

újra megkezdte a tagok felvételét.

Havi 10.000 K tagdíjért nyújt a tag-nak, feleségének és 18 éves korig gyermekeinek gondos

orvosi kezelést és gyógyszer, azonkívül a tag után hetibetegségélyt és kétszáz ezer korona halálozási járulékot. — Felvétel hétköznap d. e. 9—2-ig VII, Erzsébet-körut 26

ZSOLDOS TANINTÉZET

a legjobban készít elő magánvizsgákra. Középszintű kivonatok, tankönyvek megrendelhetők. Budapest, VII., Dohány-u. 84. Tel. J. 124-47.

Bakkancsok és cipők

legolcsóbb gyári árban. Sárga zsíros tehénbőr bakancs ki-próbált tartós minőség párja 148.500 K. Férfi box tűzőslap-ja 250.000 K. Férfi sárga strapacipő párja 195.000 K. Női box, magas la párja 250.000 K. Visszonteladónak

árendemény. Postai megrendeléseket pontosan eszközöl. **KISS H.** cipőnagykereskedő, Budapest, VII., Miksa-u. 13. Dohány-utca sarok, New-York palotánál.

Engel és Gottesmann

Budapest, Deák-tér 1. az udvarban

bel- és külföldi uri és női szövet különlegességek nagyban és kicsinyben

Telefon: 52-14.

Fischer Márton
férfikonfekció-üzeme
 Budapest, V., Kádár-utca 10
 Készít I. rendű férfikonfekció munkát
 Raglánt, öltönyt, gyors kivitelben

Iparművészti
 tervezett angol stíli
ebédlő gyönyörű csillárral
 együtt átadó
Podmaniczky-utca 14. sz.

Ezüstáruk,
 disztárgyakban és evőeszközökben gazdag raktár.
 Saját gyártmány, gyári árban kapható.
Schleifer, Budapest, VII. Kazinczy-utca 14.
 telefon: József 135-28

Részleire ing, nadrág, Pyamák méret
 szerint hozott anyagból is,
 férfiak számára divatszalon,
V., Nagykorona-utca 14. l. em.

PAPAPUSOT, FA-BAKANCST, mindenféle gyermek, férfi és
 női bőrcikket gyárt
**UNIO cipő-éskapuog-
 gyár, Budapest, VII.**
 ker. Dohány-utca 18. Telefon: József 126-41

**Komplett mahagóni fényezett
 ebédlő borszékekkel**
 és topolya háló szerelve, együtt **5.500.000**
 koronáért átadó. Brüllné, Izabella-u. 81.

Gyönyörűen faragott
facsilárok
 falikarok stb. elsőrendű kivitelben a készítőnél:
Wagner faszobrász
 Budapest, VI., Izabella-utca 84.

Hölgyfodrász! Hajmunka!
Kozmetikai Műintézet!
Weitmann I.
 hajfestő-mester IV. Régi posta-utca 11 Telefon 118-74

Szabászati és női kalapkészítő-iskolambanszabó,
 varró, kalapot készíteni tanítok. Kül-
 ön-külön iskola. Magántanulása szabászati tan-
 könyvem. — Kalapkészítést olosón vállalom.
 Művirág-tanfolyam. **GEIGER ETEL** Károly-körút
 10. alól áthelyezve. VIII., Tavaszmező-utca 10. sz. alá.

OLCSÓN vásárolhat valódi perzsa-magyar,
 perzsa, szmirnai és gyári szőnye-
 geket és selyemfényű mokedt át-
 vetőket. **Somogyinál, VII.**
Doh-utca 22. szám (Holló-utca sarok)

NAGEL ADOLF zsák- és ponyva köl-
 csönző intézete
 Budapest, V., Arany
 János-utca 10. sz.
 Gyár: V., Balaton-utca 18.
 Telefon: 35-92, 80-82, 104-10, 164-00.
 Sürgőnycim: **NAGELA**

Butorvásár! Hálók, ebédlők,
 uriszobák, stb.
 Egyes darabok olcsó és jó.
Müller Lajos butorgyárosnál, VII., Dohány-utca 27

THIERFELD ÉS KLINGER
 Telefon 148-74 mech. cipőgyár Telefon 148-74
 Budapest, VI., Csángó-utca 14
 Gyermek-, férfi-, női-, líru-, sport- és munkás-
TEKA WELT' CIPŐK
 Faszegek és varrott, továbbá a duplatalpú **TEKA**
WELT' T' márkájú flexible-szandálok 20-46 számig
 Lerakat és vezérképviselőt:
SCHWARZ ÉS KELLNER
 Budapest, VI., Ó-utca 7. Telefon 202-54.

REGÉNY

Noah bárkája

Irta: Israel Zangwill

Fordította: Molnár Jenő (4)

Nagy pillanat volt, mikor Peloni, Noah meghívására, megjelent és egész testében remegve lépte át „Israel bírójának” küszöbét. Ott állt a nagy ember előtt, akinek dolgozószobáját hatalmas könyvespolcok és szép festmények díszítették. Az íróasztalánál ülve fogadta. Nemes, poétikus megjelenése valószínűleg elbűvölte Pelonit. Arcának finom, keskeny vonalai erős, kifejező állkapocsba futottak össze. Bajusza nem volt, csak oldalzakálla, úgy hogy a száj szabadon érvényesült. Szép homlokára dus fűrtök omlottak alá. A látogató azt is észrevette rögtön, hogy Noah rendkívül választékosan van öltözve. Fekete „császárkabát” volt rajta, a gomblyukban rend-szalag, fekete nyakkendőt, elegánsan redőzött inget hordott széles kézekkel, s hosszukás, fehér ujjain pazar gyűrűk drágakövei csillogtak.

— Ah, jöjjön csak közelebb, — szólta Israel vezére. — Ön a frankfurti Peloni?

— Igen, háromezer kilométert tettem, hogy megcsókolhassam az Ön ruhája szégyét.

Noah kegyesen megengedte, hogy kívánsága teljesedjék.

— Nagyon köszönöm azt a héber költeményt, amelyben az én nagy tervemről oly elismerően írt, — mondotta leereszkedően. — Szeretem a héber nyelvet, mert összekötősatyáinkkal. Magam is most dolgozom Józsuá könyvének fordításán.

— Az ön szegényes verseim csak dadogva adják vissza az ön nagy eszméit.

— Igen, az ön héber nyelvezete nagyon nehézkes. De az mégis kicsillan a költeményből, hogy az ön tervem nagyszerűségét teljesen megértette.

— Ah!... Elnyomva és kigunyolva éltem a zsidóutcában.

— Van borzasztóbb is, mint a kívülről jövő elnyomtatás. A zsidóság szellemi életének stagnációja ez. Tuniszban támadt bennem az eszme, pedig ott a zsidók nincsenek elnyomva. Ön tudja talán, hogy Madison elnök az Egyesült Államok konzulává nevezett ki Tunisz királyságban és Tunisz városában. A legtekintélyesebb és legérdekesebb állások egyike ez a külföldön. Régen vágytam már Dido és Hannibal országát megismerni, a zamai csatateret és az utcai romokat fölkeresni, amelyeknek korábbi fekvését pontosan megállapítottam. De a főcélom az volt, hogy a barbárok közt élő zsidóság helyzetét tanulmányozzam, akikről — amint talán ön is emlékszik rá — a tizenharmadik század óta, amikor Tudelai Benjámint számolt be róluk, semmitsem hallottunk. De kérem, ne álljon itt előttem, foglaljon helyet... Nos, úgy találtam, hogy ottani tesvéreink, szám szerint több mint hétszázezren, a berber kereskedelmet csaknem egészen a kezükben tartják, elsősorban a pénzügyleteket. Ők a dey kincseinek őrzői, sőt a dey személyének is, — szóval mindenről lehet beszélni, csak elnyomtatásról és üldözésről nem, noha sokan közülük rendkívüli nyomorban élnek. Nem tudták, hogy zsidó vagyok, — bár éppen ez volt az oka, amiért Monroe titkár később visszahívott, mert azt hitte, hogy zsidó hitem akadályozni fog kötelességeim hű teljesítésében. Nevetséges! A katolikus papnak megengedtem, hogy a konzulátus épületét szenteltvízzel meghintse, a mezit-lábas ferencrendi szerzetesnek dus alamizsnát adtam, sőt arról sem feledkeztem meg, hogy a görög püspöknek a virágvasárnapkor nekem küldött palmaágért köszönetet mondjak. Ami pedig a rabszolgákat illeti, biztosít-

hatom önt, nem voltak olyan ostobák, hogy az én kegyemet hajszolják. Egyedül a zsidók nem jöttek hozzám. Mint Harun al Rasid az alattvalói közt, úgy jártam én közöttük inkognitóban. Így történt, hogy mély bepillantást nyertem életükbe és láttam azokat a hibákat, amelyek alatt szenvednek és amelyek nem irthatók ki mindaddig, amíg a zsidók nem egyesülnek újra egy nagy nemzettel.

— Ah!... Mily böcs szavak! Ön fölismerte a baj gyökerét. Magam is ezt mondtam mindig.

Noah fölkelte. Magas, fejedelmi termet, hatalmas, széles vállal.

— Igen, — mondotta — elhatároztam, hogy népem megmentője leszek és hozzásegítem, hogy a szabadság és fölvilágosultság e századában büszkén hordozza fejét.

— A szövetség bárkája az, amit az Araraton kell megépíteni, éppen úgy, mint az özönvíz bárkáját.

— Nagyon helyes, — és ahogyan az első Noahnak sikerült, lehetséges, hogy én leszek az új világ megalapítója. Az egész földkereken összeköttetésem vannak. Ön sok ezer embernek típusa, akik az európai zsarnokok által elnyomott országokból a nagy szabad köztársaságba menekülnek, s én vagyok hivatott arra, hogy ezeknek vezére legyek.

Föl s alá járt a szobában. Peloni már azokról a végüket nem érő zarandokcsapatokról álmodott, amelyek a világ minden tájékáról ideözönlének.

— És az a „Nagy Sziget”? — kérdezte bátoritanul. — Az Öné az?

— Néhány ezer holdat vásároltam ott — én és mások, akik velem együtt biznak az új ország fényes jövőjében.

— Zsidók?

— Nem, nem zsidók, — tőkések, akik pontosan tudják, hogy mi leszünk az új világ, az eljövendő világ kereskedelmi csomópontja.

Peloni meghökült:

— És a zsidók nem biznak benne? Az amerikai bankárokhöz kellett fordulnunk? A zsidók csak Amerika tervét pénzelik, mindig csak másoknak építünk, sohasem magunknak. Mindenütt ugyanaz!... Átok van Izraelen!...

— Hiszen éppen ez az, amit én prédikálok. Miért kormányozzuk mi egy vad dey számára a berber-földet, mikor a „Nap Sziget”-et a magunk javára kormányozhatjuk? A berberiek közt kétszázezer zsidó él és a nagy, szabad Egyesült Államokban alig hét-ezer. Ah, de jönni fognak, jönni fognak!... Ararat milliókat fog idevonzani.

— És lesz majd hely ennyi embernek?

— New-York állam — hangsúlyozta most Noah — az Unió legnagyobb állama; 43.214 négyzetmérföld a területe, amely ötvenöt államra oszlik; 6087 városa és községe, hat millió hold megművelt földje van. Az alkotmány mindenkinek egyenlő jogokat ad. Minden vallást egyformán értékeli s egyenrangúnak ismer. Hétezer szabadiskolánk van, amelyekben négyszáz ezer gyermeket oktatnak felekezeti különbség nélkül. Ill, ebben a hatalmas és fölvilágosodott államban meg fog szünni az én szeretett népem vándorlása.

— És a „Nagy Sziget”? — kérdezte Peloni halkan.

— Nézzon ide — és Noah nagy térképet teregetett ki. — Nézze csak, milyen isteni fekvése van a Niagara partján, egészen közel a világhírű vizesékekhez, amelyek az energiát adják gépeinknek. A sziget tizenkét mérföld hosszú, hét mérföld széles és 17.000 hold földje van. Az Erie-tó 270 mérföld széles és New York, Pensilvánia, Ohio s Kanada államokkal határos. És nézzon csak ide! Ez a nagy tó, hajózható folyók

révén, a tavaknak egy egész csodálatos láncolatával függ össze. Rövid csatornák fog-nak majd bennünket Illinois-szal és Misszi-szipével összekötni; New-Orleans-szal és Mexikóval kereskedelmi kapcsolatot létesítünk. Az Ontario-n keresztül — ide nézzon! — Quebec-kelet és Montreal-kelet egészen az Atlanti Óceánig kapcsolatot teremtenek. Mint már említettem, a Niagara-zuhatang vízi-erejét használjuk föl gépeink hajtására. A szörme-üzlet, a fakereskedelem . . . minden a miénk lesz. Állatállományunk szaporodni fog. Gazdag roszföldjeink vannak. A világ középpontja, a jövő fővárosa leszünk. Né-zen csak ide! Olvassa, mit ír az albanyi-újság: „A zsidók itt új Jeruzsálemet épít-hetnek, anélkül, hogy tartaniuk kellene Ti-tus légióitól. Fölépíthetik templomukat anél-kül, hogy őrijongó katonák gyujtogatásaitól kellene félniük. Itt nyugodtan hajthatják fejüket álomra anélkül, hogy zendüléstől vagy üldözéstől kellene rettegniük.”

(Folyt. köv.)

AZ EGYENLŐSÉGHEZ A HÉTEN ÉRKEZETT ÖNKÉNTES ADOMÁNYOK

Tetszés szerinti kiosztásra: Gross Bözsike 50.000 K. Goldstein Irén 20.000 K. — Szentföldi nyomargók javára: Grünhut Márta, Esztergom 30.000 K, Fried-lander Mór és neje fiuk sikeres operációja alkalmából 10.000 K, Ipolyiék 40.000 K. — Zsidó vakok intézete javára: Sugár Sándor 15.000 K — Zsidó leányárvaház javára: Winterstein Margit, Domb-egyháza 20.000 K, Deutsch K. Aladár, Székesfehérvár 25.000 K. — Zsidó nélkülözött internáltak javára: Kertész Soma, Heves 20.000 K, Römer Adolf, Heves 20.000 K, Steinberger Ernő, Heves 10.000 K. — Zsidó hadiözvegyek és árvák javára: Berger Sándor, Monor 100.000 K. — Éhező zsidó gyermekek javára: Deutsch K. Aladár 25.000 K. — Budapesti zsidó menza javára: Bajai izraelita hitközség templomadományok 99.000 K, Cinkotai izr. hitközség templomadományok, Weisz Márton hitközségi pénztárnok utján 170.000 K, Singer Sándorné, Monor 50.000 K, Rosenberg Mór, Miskolc 50.000 K, dr. Feny-yes Ignác, Csanádapáca 20.000 K. — Nyírbalkányi hadiárvák otthona javára: Krausz Géza, Törökszent-miklós küld. Fischer Lilike és Present Ignác eskü-miklós alkalmából 25.000 K. — Külföldön tanuló ma-gyar zsidó főiskolai hallgatók javára: Bajai izraelita hitközségi templomadományok 430.000 K, Blau Dezső 50.000 K, N. N. Rácalmás 200.000 K, N. N. adománya, Nagykőrös, egy eljegyzés alkalmából, Grösz Dávid, h. rabbi utján 30.000 K, Goldstein Irén 10.000 K, Markovits László ker. rabbi, Kisbér, Vogel László barmicvó-ünnepélye alkalmából 20.000 K, Bencze Mór és Krausz Géza, óbudai gyűjtése Baron Ármin és Normann Janka eljegyzése alkalmából 245.000 K, Erdős Gáspár hitk. elnök gyűjtése, Me-zőtúr, Rosenberg Jenő és neje Rosenthal Róza kis-füknak, Bandikának, briszmilohja alkalmából. Hoz-zájárultak: dr. Vermes Adorné 100.000 K, Fischel Mór 100.000 K, Riller Lajos 100.000 K, Rosenberg Jenő 50.000 K, Balla Jenő 50.000 K, Erdős Gáspár 50.000 K, Holländer Ede 50.000 K, dr. Gyárfás György 50.000 K, dr. Rosenberg Mór 50.000 K, Csendes Mihály 50.000 K, Kardos József 50.000 K, Rosenberg Sándor 50.000 K, dr. Török Miklós 50.000 K, Rózsási Lajos 50.000 K, Deutsch Sándor 30.000 K, Epstein Géza 30.000 K, Landsmann Mihály 20.000 K, Izsák Jakab 10.000 K, Salgó Zoltán 10.000 K, Blum Norbert 50.000 K, továbbá a következő keresztény felebarátaink: Mikes Miklós gazdálkodó 200.000 K,

Mikes János gazdálkodó 50.000 K, Balázs Béla for-galmi ellenőr 50.000 K, Lovag Stojanovszky bank-igazgató 50.000 K, Kron Ádám kereskedő 100.000 K, Lepis Kálmán kereskedő 20.000 K, összesen 1.560.00 K. Cinkotai izr. hitközségi templomadományok, Weisz Márton hitközségi pénztáros utján 170.000 K, Berger Sándorné, Monor, 50.000 K, özv. Schwarcz Miksáné lakásán, Mayer Miklós rendezésével, Güns-berger Márta, Schwarcz Katica, Grünwald Magda, Kasser Gizi, Braun Lili és Gál László közreműködé-sével tartott műkedvelői előadás tiszta jövedelme 583.000 K, Friedländer Mór és neje Jenő fiuk sike-res operációja alkalmából 7000 K, S. A. 500.000 K, özv. Binét Bernátné és gyermekei: Paula, Margit és Miklós, drága halottaik emlékére 100.000 K, Döm-sődi izraelita hitközség 21.000 K, özv. Weiser Józsefné kis unokája súlyos betegségből való szerencsés felgyógyulása alkalmából 100.000 K, Fischer Gyuláné, Gvör 50.000 K, Rosenberg Mór, Miskolc 50.000 K, dr. Fenyvesi Ignác, Csanádapáca, szeptember havi hozzájárulása 20.000 K, Goldstein Olga 20.000 K, Goldstein Irén 30.000 K, Sugár Sándor 15.000 K, Baumann Dávid gyűjtése, Zsámbék, Pfeiffer Jakab leánya esküvője alkalmából 300.000 K, K. és G. „Snakedoresz”-asztaltársaság utján 40 líra és 5 cent. — Jesivák javára: Baumann Dávid gyűjtése, Zsám-bék, Pfeiffer Jakab leánya esküvője alkalmából 300.000 K, Friedländer Mór és neje fiuk szerencsés operációja alkalmából 10.000 K, Dömsődi izraelita hitközség 45.000 K. — Zsidó nélkülözött középiskolai tanulók segélyezésére: Emődi Ödön adománya, dr. Emődi Aladár főorvos Pál fia barmicvóh-ünne-pélye alkalmából 15.000 K.

PÁLYÁZATOK

Díjazás: Minden sz. egyszeri beiktatása 1500 vasa-gon szedett betűkből 3000 korona. — Pályázatok felvé-tele: Lipót-körút 26. — Hirdetések díja előre fizetendő.

ELŐMÁDKOZÓ-METSZŐI ÁLLÁS

A tiszasülyi orth. izr. hitközség pályázatot hir-det egy előmádkozói és metszői állásra. Javadalma-zás 36 q buza, kétszobás lakás és a szokásos mellék-jövedelem. Az állás azonnal betöltendő. Cím: Spitzer Jenő, Tiszasüly (Szolnok m.). 6973

A kalocsai izraelita hitközség pályázatot hirdet egy jó előmádkozó, bálkőre és legalább háromfi-vágásra képesített metszői állásra, ki a hitközségnél és Chevra Kadisanál a samesz-teendőket és pénzbe-szedést köteles ellátni. Javadalmazás megegyezés szer-int. Kérvényhez három elismert rabbitól nyert ka-bolász, eddigi működésről, családi állapotáról és val-lásos erkölcsi életről hiteles bizonyítványok csatolan-dók. Pályázó 30 évnél idősebb nem lehet. Az állás már az ünnepek után betöltendő. Utiköltség csak a meghívottak térítetik meg. Pályázatai határidő szeptember hó 30. Dr. Román József, hitközségi elnök. 6996

A földesi ant. orth. izr. hitközség első metsző-és előmádkozói állásra pályázatot hirdet. Fizetés megállapodás szerint. Kérvények Berger Zoltán hitk. elnökhöz, Földes (Hajdumegye) küldendők. Utiköltsé-g csak a meghívottaknak térítetik meg. Földes, 1924. évi szeptember hó 11-én. Klein Emil hitközségi jegyző, Berger Zoltán hitközségi elnök. 6705

Bébecsülyi izr. imaház VIII., Dobozi-u. 45. val-lásos, elsőrangú Balmuszai előmádkozót keres. Jelent-kezni Tynauer Náthán elnöknél, Dobozi-utca 33. 8078

Séchet ubodek, kitűnő orth. kabolókkal, mint ki-szítók vagy ideiglenes állást keres. Családi lakást nem igényel. Cím a kiadóhivatalban. 8093

Kántor, csengő hőstenor, Muszáftól vállal főün-nepekre, orthodox templomban. Cím: Aggteleki-utca 12. Neumann. 8013

TANÍTÓI ÁLLÁS

A nádudvari orth. hitközség iskolaszéke pályá-zatot hirdet hat osztályu osztálytanítói államsegelyes is-kolájához tanító (női) állásra. Válatan intenzív ta-nítása okvetlen megkívánatik. Megválasztott a jegyzői teendőket is végzi. Pályázati határidő szept. 20. Állás azonnal elfoglalandó. Dr. Halász Sándor, isk.-széki elnök. 6930

A békéscsabai orth. izr. hitközség tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: törvényes illetékek, lakbér. B-listások előnyben. Kellően felszerelt és val-lásos életet igazoló pályázatok szeptember 25-ig dr. Eisenberg Bertalan iskolaszéki elnök címére kül-dendők. 7019

HITOKTATÓI ÁLLÁS

A bajai izraelita hitközség előjárósága pályázatot hirdet államilag javadalmazott hitoktatói állásra. Rabbí képesítési vagy okleveles tanító pályázók előnyben részesülnek. Képesítést, kort, családi álla-potot és eddigi működést igazoló okmányokkal fel-szerelt pályázatok szept. 25-ig nyújtandók be a hit-község előjáróságához. 6984

A kiskunmajsai Talmud Tóra-Egyet egy nőilen, lehetleg életesebb, szigoruan vallásos Melamed-et ke-res, ki Chumist, Rasit és Gemorót tanítani, továbbá 1-6. osztályu elemi iskolás gyermekeket vizsgára si-keresen előkészíteni képes. Pályázók sziveskedjenek működésüket, korukat és családi állapotukat, vala-mint igényeiket feltüntetni ajánlataikat minél előbb Lázár József, Talmud Tóra-elnökhöz beküldeni. 6987

A salgótarjáni chevra sas pályázatot hirdet egy Toflós Jesivah állásra. Pályázótól megkívánatik, hogy elismert orth. rabbitól hatorász hórre legyen. Pályázat Rosenberg Ignác névre küldendő. 6700

A salgótarjáni Talmud Tóra-Egyet pályázatot hirdet egy nős gemoróh vetőszósz melamed és egy nőilen melamed állásra. Fizetés megegyezés szer-int. Cím: Rosenberg Ignác. 6701

Hálószobákat

ebédloket, uriszobakat, szalon- és klubgarbiturákat, kony-ha- és előszobaberendezéseket legmérsékeltbb árban szállít: Sándor Ignác bútórúháza, Dessewffy-u. 18

ERŐ ÉS EGÉSZSÉG

legjobb vágya az emberiségnek Németszághban 15 ezer orvos rendel „Sparta Erőtszert” olyan esetekben, mikor a testi és szellemi erő hanyatlásáról panaszodik a beteg. Verszegény-ség, idegesség, gyengeség, ellen-páratlan hatásu, a rut soványsá-got 6 hét használat után ellün-teti. Gyomorbagyosoknak nél-külözhetetlen tápszer. Egy doboz a kurához 25.000 kor. Gyártja: Sparta Vertrieb Berlin. Főraktár: Muzeum Gyógyszertár Budapest, IV., Muzeum-körút 3. szám.

KIS KOMÉDIA

RÉVAL-UTCA 18. SZ.
TELEFON: 14-22.

ROTT és STEINHARDT felléptével az új szeptemberi megnyitó műsor. Az új házimester és Faust I. I. Thell bohózatok és új slágerszámok. Kezdet pontban 8 órakor.

APRÓ HIRDETÉSEK

ADÁS-VÉTEL

FREGOLIA szabadalmazott ru-haszárító, bármilyen mérték-ben hosszabbítható, készen kapható és felelősséggel fel-szereltetik. Breszlauer aszta-lomsternél, Hunyadi-tér 7 sz. Telefon 160-80. 4538

PERGETETT akácmezt szál-lít 5 kilós bádogdobozokban 160 ezer korona utánvétellel bérmentve Kellner Mór, Kis-várda. 7015

TEPLOMÜLES női dohány-u. templomban (121. pad 6) örök-áron eladó, esetleg bérbevehe-tő. Népszínház-utca 17., II. 4. 8082

FÉRFIÜLES dohányutcai tem-plomban ünnepekre kiadó! Szentlászó-utca 104., telektu-lajdonos, reggel 10-ig. 8095

VAS-, rézbutorok legolcsób-ban kaphatók Klein Adolf és Fia gyárában, VIII., Madách-utca 34. 8094

VASBUTORT, rézbutort, gyer-mekekágyat, gyermekkoscsit, sod-ronyágybetétet, matracokat legolcsóbb gyári áron szál-lít Klein Gyula és társa, vas-butorgyár Ierakata, Dob-utca 58 és Király-utca 66. Javítá-sokat vállalunk. 6481

DOHÁNYTEPLOMBAN női és férfi örökül-és eladó, esetleg bérbe adó. Ó-utca 43., föld szint 6. 8079

KÜLÖNFÉLE

SIREMLÉK-TÁBLA, Jahrzeit-és hősök-táblája vésését elvál-lalja minden színű márvány-ban és sir-zsámolyok is ka-phatók. Margitta Miksa, hadi-rokkant, Dob-utca 98. 8040

KEZÉT MEGKÉRIK, ha Hyvar-jon lilomtejszappant használ (12.000 K) és dr. Kaiserling-féle Hyvarjon szépitőszerttel teszi arcbőrét fiatalosüdvévé (30.000). Török patika, Ki-rály-utca 12. Róza drogéria, József-körút 50. 6938

ÖRÖKBE adnám 15 hónapos izr. sügyermekemet. Lilienthal Király-utca 20. II. 26. 720

TÖNKREMENT vidéki zsidó kereskedő 2½ éves egészséges kisfiacskáját a téli időrel vi-déki jöszivű családnál szeret-né elhelyezni, amíg tisztessé-ges keresethez jut, hogy kis-gyermekeit eltarthassa. Cím: S. L., Nefelejts-utca 6., II. 28. 660

SZABÓNÓ jutányosan vállal letelegetésb ruhát, kosztü-möt. Környeiné, Rökk Szilárd-utca 10. II. 15. 8072

TANULÓLEÁNYOK nőiszab-sághoz fizetéssel felvétetnek, V., Falk Miksa-utca 26-28, I. em. 3.

JULI NÉNI HAZIKÓJA. Mis-kolc mellett egy kis faluban, Külsőbölcsön él egy jámbor, öreg zsidóasszony, özv. Láng Jakabné, akit a község apraja-negyja bizalmas szóval csak Juli néni-nek szólít. A derék matróznát, a román invázió egészen kiforgatta kisdéd va-gyonából — boltját kifosztot-ták a megszállók — most pe-dig egy kéményből kipattant szikra zsumfedelő házacska-ját is elhamvasztotta. Irgalmas zsidó szívek talán hozzájárul-nak egy téglácskával az özvegy elpusztult otthonának felépí-téséhez. 7032

HIBÁS női, férfiruhamekért, felhírnemükért, cipőkért ház-hoz jövek. Springer, Szarvas-tér 6, üzlet. 6569

FINOM férfi-fehérneműek gon-dos elkészítését (hozott anyag-ból), valamint kitűnő geppel mindennemű gombyukázást el-vállal elsőrendű fehérnemű-varró: Sebők Józsefné, VII., Almásy-tér 10., I. 7. (Szom-baton zárva.) 721

SEGITSÉG. Nagy vidéki hit-község néhai áldozatkész, jámb-or előjárójának leánya, ke-reskedő özvegy sorscsapások-tól összeverte, elhagyottan, szegényen él. Melegen ajánljuk a finoman érző szívek irgal-mába. Címe: Özv. Küffel Her-mánné, Budapest, VI., Dal-nok-utca 20. földszint. 6. — Nagyon öreg, világtalan, 78 éves beteg asszony: özv. Braun Sándorné (Budapest, VII., Sző-vetség-utca 32., I. em. 13.), aki teljesen lerongyolódott, hittevéreinek segítségét kéri a főünnepekre. — Hochberger Miksáné erzsébetfalvai lakos, szabad ég alatt tartózkodik la-kás hiányában: férje beteg, két gyermeke éhes, rongyos. Ado-mányok az erzsébetfalvai izr. hitközséghez, vagy az Egyen-lőséghez küldendők. — Két tudóbeteg: Weiss Lajos és Klein József a Szent István-kórház tudóbeteg-osztályán (C pavillon földszint) fekszik. Csa-ladjuk anyagilag kimerült, nem támogathatja őket. A jó em-berek jó szívére apellálnak. 067

APRÓ HIRDETÉSEK

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1560, vas-
tagon szedett betűkből 3000 korona. Apróhirdetések felvé-
tele: Lípót-körút 26. — Jelíges levelek kettős borítékban
ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefi-
zetése mellett közölhetők.

HÁZASSÁG

FISCHER házasságokat csak
jobb körökben ajánl, megbe-
szélés minden nap 9-6-ig, te-
lefon József 129-51, Dohány-
utca 68. 7011

ONALLÓ vagyos nagy fa-
kereskedő, 36 éves uriember
nősülne, bővebbet Fischernél,
Dohány-utca 68. 7011/I

RÉGI jól bevezetett gyár tu-
lajdonosa, 34 éves, dusszag-
dag uriember, vagyos csa-
ládából nősülne, bővebbet Pi-
schernél, Dohány-ut. 68 7011/II

ONALLÓ fővárosi jómódu, 46
éves kereskedő, kinek a fő-
városban berendezett, elegáns
lakása és nagyforgalmu üzlete
van, megfelelő hozománnyal
nősülne, azonnali pénzhozo-
mány nem fontos, felvilágosi-
tás Fischernél, Dohány-utca
68. 7011/III

FÖLDBIRTOKOS adná
szép leányát, 30-35 éves, 600
hold föld, ismerkedést
létrehoz Fischer, Dohány-
utca 68. 7011/IV

ÜTSZÁZMILLIO készpénzho-
zománnyal vagyos család
férjhezadná fiatal, intelligens
leányát önálló egzisztenciájú
urlemberhez, felvilágosítás Fi-
schernél, Dohány-utca 68.
7011/V

VAGYONOS uriaszony, kinek
tekinthetős pénzhözományon
kívül nagyjértékű ingatlana is
van, férjhezmenne 50-55 éves
jómódu uriemberhez, ismer-
kedést létrehoz Fischer, Do-
hány-utca 68. 7011/VI

URIKÖRÖK komoly megbiz-
ható házasságközvetítője Fi-
scher, telefon József 129-51,
Dohány-utca 68. 7011/VII

56 ÉVES földnagybérő roko-
mának keresek 24-30 kö-
rűli, minden tekintetben meg-
felelő hitvestársat. Ajánlatok
vokanak részéről is „Rabbi”
jeligére kiadóhivatalba. 6708

VAGYONOS özvegyember, ke-
reskedő, városban, 54 éves,
nőül venne vallásos, házias,
jótermű, szép leányt vagy
gyermektelen özvegyt (hozo-
mány, kelengye mellékes) pa-
rókát viseljen, sajátkezű leve-
let fényképpel „Szerencse
6704” jeligére kiadóhivatalba.
6709

VIDÉKI bank reprezentációké-
pes cégjegyző-könyvelője, biz-
tos állásban, negyvenes öz-
vegyember, 12-14.000 béke-
koronányi vagyonnal, nősülni
őhajt, hasonló hozománnyal
jökölsejű, harmincas, gyer-
mektelen özvegyek vagy ha-
ladonok, esetleg incognitó,
ajánlati „Boldog otthon
6706” jelige alatt a kiadóba
kéretnek. Discretio egyébként
becsületszóval biztosítatik.
6706

ÖSSZEKÖTTETEST keres kö-
zéptermű fiatalember, szim-
patikus, gazdag családdal, ki-
nek fiatal, szép, jólnevelt
gyermeket idővel elvehetné.
Szülők üzemeibe való benő-
sülés is lehetséges. Ajánlatot
továbbít „Jövő” jeligével
Leopold Gyula hirdetőiroda,
Erzsébet-körút 15. 6703

28 ÉVES, nőtlen, szép, magas
fiatalember meg- vagy berő-
sülne malom, földbirtok vagy
faluhatárba. „Boldog házasság
6940” jeligére. 6940

ELISMERTEN SZÉP, házias
és szolid leányomat férjhez-
adnám 27-30 éves lehetőleg
fűszerüzemmel bíró fiatalember
hez. Hozomány: forgalmas vi-
dégi helyen kisebb vegyeske-
reskedés berendezett lakással.
Megkeresések: „Vallásosság
előny” jeligére. 8078

FÉRJHEZADNÁM vallásos fi-
nomlelkű leányomat, 150
aranykorona, apanázzsal, ke-
lengye és butorral, intelligens
jobb családból való 30-40 év
körüli izr. uriemberhez. Tel-
jes című ajánlatokat kérek
„Gondtalan családi élet” jel-
gére, melyeket a kiadóhivatal
továbbít. 6702

GAZDASÁGI INTEZŐ, művelt,
szakképzett fiatalember gaz-
daságba, oly pozíciót őhajt
elfogadni, hol későbbi házasa-
ság lehetséges. „Nagyjövőjű”
jeligére a kiadóba. 8071

FÉRJHEZ adnám 34 éves,
rendkívül intelligens és mű-
velt nővéremet egy 36-50
éves özvegy, elvált vagy nő-
tlen uriemberhez, ki megértő,
boldog otthon nyújtana. Ho-
zománya 35 millió. „Anyá-
helyettes, megértő lélek”
jelige alatt 6939

HÁZASSÁGOT diszkrétan és
sikeresen közvetít Daróczy Pál-
né, Debrecen, Arany János-
utca 15. 6995

BENŐSÜLNÉK oly zsidó föld-
birtokos családba, hol nem az
anyagiakat, de a föltétlen be-
csületességet és a vagyont
megbecsülni tudást veszik te-
kinthetbe. „Korrekt 28” jel-
gére a kiadóba. 7018

TARSASÁGBELI uriaszony
legdiszkrétebb módon közve-
tít házasságokat. Doktorné,
Rákóczi-ut hatvanégy, II. 20
Főlepcsőház. Tel.: József
73-93. 8097

BELVÁROSI irodám legdisz-
krétebben közvetít házassága-
kat. Schwarcz. Váci-utca 52.
I. 2. 8101

MAGASRANGU állami tiszt-
viselő keres harminchároméves
jómegjelenésű, dus fekete ha-
ju, szabályos arcu, jóállásba
levő ügyvédjelölt fia részére
feleséget. Ötvenezer aranyko-
rona hozományt megkívánok.
Diszkrétciót biztosítva, kérek
választ „Kor mellékes” jel-
gére a főkiadóba. 8087

BENŐSÜLNÉK, akár vidékre is,
harminckétéves jogvégzett, a
kereskedelem minden ágában
járatos, jómegjelenésű nyugal-
mazott főtisztviselő. Szíves
megkeresésre azonnal válasz-
zolok. „Kölcsönös diszkrétció”
jeligére a főkiadóba. 8087A

OKTATÁS

KÉZIMUNKASZALÓNOMBAN
iparhatóságilag kitanítok filét,
csipkeverést, szőnyegszövést,
batikolást, lámpacnyó-, ka-
lapkészítést, fehérneművarrást,
szabást, mindenféle iparmű-
vészeti különlegességeket, ke-
lengye-, fehérnemű varrást,
terítő összeállítását, monti-
rozást vállalok. Tanulóleányok
felvétetnek. Weiszné, Kis-
diófa-utca 2, I. emelet. 6960

KERESEK okl. izr. tanítónőt,
perfekt német, zongora tudás-
sal, aki leányomat az első
polgárra, mint magántanulót
előkészítené. Ajánlatok igé-
nyek megjelölésével Skopál
Lajos, Kiskomárom külden-
dők. 6707

SZIGORLÓORVOS zongora-
órákat, középiskolai tanítást
elvéllal. VII., Murányi-utca
57. III. 18. 430

KORREPETITORT KÜLD a
Rabbiképző Intézet hallgató-
sága és tanulóifjúsága minden
szakban (héber, francia, né-
met, középiskolai tárgyak).
Értekezés levélben vagy sze-
mélyesen a délelőtti folyamán
a Rabbiképző épületben. II.
emelet, VIII., Rökk Szilárd-
utca 26. Bejárat a Bérkocsis-
utcai oldalán. 432

3/4 ÉVES leánykám mellé
felvennék ügyes leányt, ki
4-5 gimnáziumot végzett és
második gimnázista fiamat na-
ponta kihallgatja. Ajánlatok
fizetési igények megjelölésével
Fenyő Ernő, Vác. 6905

TANITÓNÖKET, nevelőnőket,
nevelőket, bonneokat elhelyez
Fekete Adolf legregibb tan-
erőügynöksége. Vilmos csá-
szár-ut 16. 6961

ZONGORATANÁRNÓ, legelső-
rendű tanerő, nagy gyakorlat-
tal még néhány órát vállal.
Csáky-utca 49. III. 11. 8083

GIMNÁZISTÁHOZ, magánokta-
tásra ajánlkozik lelkiismeretes
tanár. Rákóczi-ut 55. föld-
szint 7. 8084

HEGEDŰT, ZENESZERZEST
tanít első mesterek művésznő-
vendéke Szíves megkeresést
„Jó pedagógus” jeligére a ki-
adóhivatalba. 8092

HARMADÉVES zencakadémi-
kus leány lakás, reggeli elle-
nében zsidó családnál 2-3
gyermek hegedűtanítását vál-
lalná. Szíves ajánlatokat „Mi-
nosz” VIII., Rákóczi-ut 17.,
I. em. kérünk. 541

KÖZÉPISKOLAI tanulók kor-
repetálását, magántanulók elő-
készítését vállalja jelesen vég-
zett egyetemihallgató Schwarcz
Emil, Rottenbiller-utca 37.
8092A

VALLÁSOS HITOKTATÓ, 30
éves, perfekt magyar és né-
met, órákat vállalna, bármint
héber tantárgyból. Leveleket
„Egész nap” jeligére a kiadó-
hivatalba kérek. 8086

BÖLCSESZETI hallgató kö-
zépiskolások tanítását vállalja.
Cím: Singer Béla, Klauzál-
tér 16, I. 8067

EGYETEMISTA, kiváló tanerő,
középiskolásokot oktat, nyel-
veket sikerrel. „Eredmény”
jeligére a kiadóba. 8085

ÁLLÁST NYERNEK

ORTH, izr. mindenes, főzőnő
nagyobb családokhoz felvéte-
tik. Weif M., Népszínház-utca
26. 8070

KÉT TAGU család, jó megje-
lenésű, 40-50 körűli nőt ke-
res, háztartás vezetésére, sza-
kácsné van. Megkeresések Le-
dér József, Szentesre kül-
dendők. 6988

JÓL FŐZŐ NŐ, ki vallásos és
az összes háztartási teendőket
elvégez, kellemes, állandó ot-
thont nyerhet magányos urnál.
Jelentkezé d. u. 2-3, VII.,
Sip-utca 7. II. em. 12. 431

KERESEK Jugoszlávia részére
egy feltétlen megbízható, val-
lások orthodox házból való
leányt vagy esetleg özvegy-
asszonyt, aki a háztartás min-
den ágában jártassággal bír.
(Csak a kifogás alá nem eshető,
feltétlenül vallásosak ajánlko-
zanak. Megfelelés esetén szá-
míthat az illető családias bá-
násmodra. Cím a kiadóban.
6991

KÉT gyermek mellé keresek
egy leányt, esetleg asszonyt,
aki főzésben is járatos, minde-
nes leány mellé. Hoffmann
Dávid, Sopron. 6985

TANULÓ, jó házból való, felvé-
tetik. Trutzer S. és Társa, fű-
szer- és rövidáru üzletében,
Tolna. 730

JÓMEGJELENÉSŰ, fiatal izr.
fűszerceमेge detail kereske-
dőség, elsőrangú munkaerő,
azonnali belépésre (lakás, el-
látással) felvétetik. Szombaton
zárv. Cím: Lebovics Vilmos,
Vác. 7016

TANULÓ, jó házból való,
rőfős- és fűszeráru-üzletbe
kerestetik. Trutzer, Tolna.
8038

SZERETŐ otthont és fizetést
találna jölelkű, ügyes orth.
leány vagy egyedülálló asz-
szony, ki gyöngéledő felesé-
gem mellett kettőnk háztartá-
sát vezetné. Király-utca 13.,
Frank. 8080

IDŐSEBB zsidó nő, aki a ház-
tartás teljes vezetésére ajánl-
kozik és jól főz, állást nyerhet
és jó otthont talál. Az állás
még ebben a hónap betöltén-
dő. Cím: Bruck Artur, Kis-
kunlacháza. 8090

TANULÓFIU, négy középisko-
lát végzett, posztónagykereske-
desben felvétetik. Cím Sikray
hirdetőirodájában, Vilmos csá-
szár-ut 33. 8101

JÓ HÁZBÓL való fiatal segéd
a vegyesáruüzletből felvéte-
tik. Bleier András, Kiskunlac-
háza. 8090A

KERESEK tisztességes zsidó-
leányt, aki fűszerüzletben
és pálinkamérésben alkal-
mazásban lenne és esetleg a
háztartásban is segédkezne.
Fizetés megegyezés szerint és
teljes ellátás, családtagnak
lesz tekintve. Ajánlatok Kohn
Jakab, Somoskőújfalu, Nógrád
m. Salgótarján mellett. 8070

KERESEK, intelligens izrae-
lita leányt kisgyermekemhez,
ki a háztartásban is segíthet.
Mindenes van. Családtagnak
tekintjük. Engländer, Aggte-
leki-utca 16. 8100

ÁLLÁST KERESŐK

14 ÉVES fiamat iparostanonc-
nak adnám oly vallásos ipa-
roshoz, ahol szombaton nem
dolgoznak, teljes ellátással.
Tullmann Lázár, Fegyvernek.
6955

EGY JOBB izr. özvegyasszony
magányos urhoz házvezetőnő-
nek ajánlkozik. Özv. Schwarcz
Józsefné, VII. ker., Csányi-
utca 8. f. 20. 8075

INTELLIGENS, középkorú izr.
vallások asszony varrásban,
főzésben jártas házvezetőnő-
nek ajánlkozik magányos ur-
hoz, gyermektelen házaskhoz
vagy öreg párhoz. Leveleket:
Fellné, Izabella-utca 47. föld-
szint 6. 8077

FIATALEMBER, zsidó, iroda-
gyakorlattal, magyar, német,
francia nyelvismerettel állást
keres, esetleg néhány órási el-
foglaltsággal. Szíves levelet
„21” jeligére a kiadóba. 8069

INTELLIGENS urleány gyors-
és gépirónő uricsaládnál bár-
mely bizalmi állást vállalna.
„Vidéken is” jeligére. 8051

JOBB CSALÁDBÓL, intelligens
izr. leány házikisasszonynak
menne vagy 4 éves gyermek-
hez háztartásban segédkezem.
S. P., Lónyay-utca 52., I. 11.
8073

EGYSZERŰ főzést vállalna ki-
sebb vallások családnál özvegy-
asszony. Jelige „Hűség 34”
750

FIATAL izr. borkereskedőség
állást keres „Szombat 6992”
jeligére. 6992

EGY jól főző, jobb izr. leány,
gyermektelen család háztartá-
sát vállalna, szíves megke-
rés Gróf Zichy Jenő-utca 20.,
földszint 4. 8093

KERELEM. B. ... F. ... okl.
mérnök, ki már 3 hónapja
állás nélkül van, tisztelettel
kéri a nemesszívű emberbará-
tokat, hogy őt bármintmű-
állásba juttatni szíveskedné-
nek. Jelige B. mérnök kiadó-
hivatal. 540

FNOMLELKŰ uriaszony ma-
gányost gondozna, háztartását
vezetné bárhol hűséggel, sze-
retettel, kiadóba. 8091

INTELLIGENS, 19 éves fiatal-
ember, bármilyen kereskedő
pályára tanulónak menne „Vi-
dékre is” jeligére a kiadóba.
8091

GAZDAASSZONYNAK ajánlko-
zik magányos urhoz intelli-
gens nő hosszú bizonyítvány-
nyal. Stern, Tátra-utca 4,
földszint 7. 8081

HÁZVEZETŐNŐK, házikis-
asszonyok kitűnő bizonyítvá-
nyokkal ajánlkoznak. Rákó-
czi-ut 53, Háztanítók iro-
dája. 8045

KITANULT női fűzőkészítőnő,
aki a háztartás vezetéséhez
is kitűnően ért, szimpatikus
megjelenésű, 37 éves özvegy
uriaszony valamely feleke-
zeti vagy társadalmi intéz-
ménynél bizalmi állást keres,
esetleg üzletben is vállalna
felügyelőnői állást. Valami-
kor nagy gazdaság élén ál-
lott. Az „Egyenlőség” szer-
kesztősége szívesen szolgál
róla a legjobb referenciákkal.
Cím: S. S. „Egyenlőség”. 620

SZOBÁ-ELLÁTÁS

TELJES ELLÁTÁSRA vállal
egy fiugyermeket intelligens,
jó zsidócsalád, fürdőszoba,
zongorahasználattal. UGYAN-
OTT IZLÉSES HÁZIKOSZT
KAPHATÓ, Vajda Géza, Vise-
grádi-utca 15. 8074

KITUNÓ KÖSER házikoszt
kapható jutányos árban urak
és diákok részére Goitein Leó-
né. IV., Károly-körút 8.,
III. 18. 640

KIADÓ tiszta, kétablakos utcai
szoba, villany, ágynemű, für-
dőszobával, Tüzoltó-utca 6., I.
em. 7. Ferenc-körút sarkánál.
Friedmann. 8047

ADÁS-VÉTEL

ALLO GÜZKAZÁN, engedély-
mentes, rituális fürdők részé-
re, minden méretben eladó.
Szántó, Budapest. Rózsa-utca
80. 6553

ANGOL KLOZETET oly vi-
dégi helyekre, hol vízvezeték
nincs, ajánlok. Árjegyzék ki-
vánatra. Szántó, Budapest.
Rózsa-utca 80. 6553

FÜRDŐSZOBA, vízvezeték, an-
gol mosdók, csővezeték min-
den méretben kaphatók. Ár-
jegyzék ingyen. Szántó, Bu-
dapest, Rózsa-utca 80. 6553

SZIVATTYUK, kézi vagy erő-
hajtásra, tartályok, uj és
használt állapotban eladók.
Szántó, Budapest Rózsa-utca
80. 6553

ÖNTÖTTVAS fürdőkádak, kis-
sé sérültek, jutányosan kap-
hatók. Szántó, Budapest, Ró-
zsa-utca 80. 6553

VILLANYTELEP vidéki villa
vagy kastély megvilágítására,
azonnal eladó. Szántó, Buda-
pest, Rózsa-utca 80. 6553

HASZNALT és új gépszijak,
kötő- és varrószijak vétele, el-
adása, cserélése és javítása.
Technika, Budapest, Doboz-
utca 5. Telefon: József 42-47.
5830

DOHÁNY-UTCAI templomban
női és férfi-ülések eladók. Su-
gár, IX., Tüzoltó-utca 33a, II.
em. 40. 8031